

zariK

DEC '19

KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

brezplačna revija za študente in dijake

Fokus:
Erasmus +

Intervju:
Mia Krampf

Raziskujemo:
Vroče čokolade

Študelo:
Hiperstresni poklici

Na žalost ne sladoled, ampak povzetek vremena, ki ga imamo zadnje čase. Počasi se odevamo v zimske plašče, obnavljamo zaloge domačih čajev in upamo, da nas ne preseneti kak prehlad. Komaj že čakam, da se zavijem v toplo odejo in pogledam kakšno dobro serijo, ali pa s knjigo v roki preživim nekaj časa pred kaminom.

V zadnjih jesenskih dneh smo Zapikovci raziskovali domače mesto, se posvetili znanosti in se povprašali, kje lahko najdemo najboljšo vročo čokolado. Člani kluba poročajo tudi o svojih pobegih v tujino, na naslednjih pustolovščinah pa se jim lahko pridružiš tudi ti!

Če si v Zapiku želiš prebrati tudi kak svoj članek, si lepo vabljen/a, da se pridružiš novinarski ekipi! Prijavo pošlji na zapik@ksk.si.

Lucija Perne, odgovorna urednica
zapik@ksk.si

Naslovnica:

Lara Oblak

Odgovorna urednica:

Lucija Perne
zapik@ksk.si

Tehnični urednik:

Klemen Porenta

Oblikovanje:

Jure Vukovič
www.creatizem.si

Avtorji prispevkov:

Nejc Blaznik
Kristina Camaj
Sandra Camaj
Drejc Flajnik
Eva Flajnik
Nina Furlan
Ajda Krč
Ajda Krišelj
Lucija Perne
Vid Primožič

Urednik fotografije:

Nejc Balantič

Križanka:

Mateja Novak Kukovič

Izdajatelj:

Klub študentov Kranj

Tisk:

Izdela

Trženje:

trzenje@ksk.si

Naklada:

1800 izvodov

KAZALO

ŠTAFETA

Končno nekaj koristnega na faksu 4

KLUBOVANJE

Kviz znanja 6

KŠK Beachvolley challenge 6

Sociala 6

KŠK IN MEDNARODNO SODELOVANJE

Erasmus+ mladinska izmenjava:

Move Towards Inclusion 2 8

ERASMUS +

KŠK in mednarodno sodelovanje - Erasmus+ mladinsko usposabljanje "LEAD" 10

IZ TUJIH LOGOV

Eno leto med Kiviji – drugi del 11

SCIENTIA POTENTIA EST

Biti ali kubit? To je vprašanje. 14

ERASMUS+

Youth Exchange Let's G.R.O.W. (Gardening, Reflection, Outdoors, Wellbeing) 18

FOTOREPORTAŽA

Costa Blanca jeseni 20

RAZISKUJEMO

Vroča čokolada 22

EKSTRA

Vabim te na sprehod 24

TECHNO

Sekvenciranje človeškega genoma 26

ŠTUDELO

Hiperstresni poklici 28

INTERVJU

Pentlja v laseh, predanost v očeh 30

EKSTRA

Barve 32

RECENZIE

Predstava: Sommergäste (Maksim Gorky) 33

Predstava: Spopad generacij 33

Knjiga: Daniel Kahneman: Razmišljanje, hitro in počasno 34

Film: Preboj 34

Album: Le Serpentine – Pobarvanka 35

Serijska: Narcos 35

LAŽ

Orehek odhaja izpred Gimnazije Kranj

Nagradna križanka 37

Za luno 38

Koncertni napovednik 39

Končno nekaj koristnega na faksu

Tri leta se že učim o tem, kako naši možgani delujejo, zakaj mislimo, kar mislimo, in bolj ali manj zanimivo filozofiranje na podobno tematiko. Letos, v četrtem letniku, pa sem končno dočkala predmet, ki je uporaben takoj tukaj in zdaj, še posebno v mojem trenutnem obdobju v življenju – science of close relationships, ali po slovensko, znanost o bližnjih razmerjih oziroma odnosih. Kul, ane?

No, odnosi so pomembni v vseh obdobjih življenja. To je vse kar imamo. Naša predavateljica, ki je aktivna raziskovalka razmerij, je ravno objavila nov članek o tem, kako kvaliteta naših medosebnih odnosov lahko napove dolžino življenjske dobe bolje kot kajenje. Hm, mogoče potem kajenje »samo na žurkah« ni tako škodljivo, saj utrjuje povezave med tabo in ljudmi, ki jih žicaš za cigarete?

Še ena zanimiva raziskava, ki smo jo obravnavali, je preverjala ali ljudje pri začenjanju romantičnih razmerij bolj obžalujejo zamujene priložnosti ali zavrnitve. Oziroma kaj predvidevajo, da bodo bolj obžalovali. Pet eksperimentov z resničnimi in namišljenimi scenariji je pokazalo, da so zamujene priložnosti dolgoročno bolj obžalovanja vredne, saj imajo večji vpliv na tvoje življenje. Oba scenarija sta enako boleča, a pri zavrnitvi je bolečina kratkotrajna, zamujena priložnost pa te lahko teži še leta. Zamujeno priložnost obžalujemo bolj, saj je rezultat naše neaktivnosti in pomanjkanja poguma, za razliko od zavrnitve, na katero ne moremo vplivati, saj je odvisna od nekoga drugega. Ugotovili so, da to velja tudi za bolj negotove in introvertirane ljudi. Ti se sicer raje izogibajo situacijam, ki bi lahko vodile do zavrnitve, ampak si tudi zelo želijo partnerja. Ta raziskava je tako pokazala, da čeprav je težko narediti prvi korak, saj nas to lahko izpostavi zavrnitvi, se to na dolgi rok še vedno bolj splača, kot da priložnost zamudimo. Nagrade, ki jih razmerje prinese, so vredne tega tveganja. Tako da, če je bil to znak, ki ste ga potrebovali, da naredite prvi korak, je znanost na vaši strani.

Zamujeno priložnost obžalujemo bolj, saj je rezultat naše neaktivnosti in pomanjkanja poguma, za razliko od zavrnitve, na katero ne moremo vplivati, saj je odvisna od nekoga drugega.

Ste vedeli, da se ženske najpogosteje stepejo med sabo iz maščevanja za opravljanje? Znanje je moč pravijo, in v znanosti razmerij so ugotovili, da je znanje lahko tudi orožje. Opravljanje je pogosta taktika za zmanjševanje konkurence med osebami istega spola. Če na primer z nekom tekmu-

jete za pozornost iste punce, boste zavestno ali podzvestno delili negativne informacije o njenih lastnostih, ki so privlačne nasprotnemu spolu, da bi prišli v prednost. Deljenje določenih informacij lahko služi za ustvarjanje ugleda v skupini, ki tudi pripomore k večji privlačnosti. Ampak opravljanje je lahko tvegano, saj lahko izpadete koristoljubni ali zavajajoči, in si nakopljete sovražnike. Maščevanje pa lahko pripelje do fizičnega nasilja med tekmeci ali njihovimi prijatelji in družino.

Priporočam torej, da raje uporabite te malo manj tvegane nasvete za povečanje medsebojne privlačnosti. Raziskave kažejo, da pomaga očesni kontakt, spraševanje pomembnih in globokih vprašanj, iskren nasmeš z usti in očmi naenkrat, in direktnost. Ugotovili so, da je veliko bolj privlačno, če te nekdo naravnost vpraša ven, kot pa da uporablja zljajane pick-up fraze ali se vrti kot mačka okoli vrele kaše. Samoza-vest je privlačna, a bodite pozorni, to je tudi ena od lastnosti partnerjev, ki se lahko kasneje izkažejo za nasilne. Nekateri ostali znaki so še posesivnost, kontroliranje, narcisoidnost, patriarhalne vrednote (za moške), ter ljubosumje.

Kar sem hotela s tem zapisom poudariti je, da so odnosi med ljudmi zelo pomembni, in tudi zelo zapleteni. Obstaja celo znanost, ki se ukvarja samo s tem! Celo življenje se učimo in delamo napake, a za odnose se je vredno potruditi, saj prenekatere študije kažejo, kako pomembni so za naše fizično in mentalno zdravje. Ljudje smo socialna bitja in vse kar imamo, so drugi ljudje. Zato se imejmo radi, in si to povejmo. Bodimo iskreni drug do drugega, saj je za igranje čustvenih igrice res škoda časa. Nič te ne stane, da si prijazen! Tako, da tudi Gorenjci nimamo izgovora.

Ajda Krišelj

Živali poka slišijo veliko glasneje, pogosto jim poškodujejo sluh in vid ter povzročajo hud stres. Zaradi šoka ali bližine ob poku petarde lahko utrpijo hude in celo usodne fizične poškodbe.

Pobudnik akcije:

TAM TAM

Partner:

Luna TBWA

VALICON

Potopisni večeri

TREKING KILIMANJARO - NA STREHO AFRIKE

1. december 2019 ob 19:30, KluBar. Predaval bo Izidor Furjan.

Se še spomnite (osnovno) šolskih učbenikov za geografijo? Sneg v Afriki – pobeljen Kilimanjaro je naredil vtis na marsikoga – tudi zato je med Slovenci priljubljen. Treking na Kilimanjaro je edinstvena izkušnja, še posebej če še v pravi Afriki niste bili. Sam vzpon pa je zgodba zase. Iz tabora do tabora, "pole pole" – počasi, počasi, kot pravijo domačini pa vse bolj sopihamo do vrha. Streha Afrike – Kilimanjaro 5895 m je osvojen! V potopisnem predavanju bo predstavljena 10-članska odprava Kilimanjaro, ki se je nanj povzpela januarja 2018 in bila 100 % uspešna ter prav tako 15-članska odprava januarja 2019 je bila 100 % uspešna! Za vse fribce in ljubitelje trekingov zanimiv potopis. Vabljeni.

LATINSKA AMERIKA SKOZI OČI PERUJCA

8.12.2019 ob 19:30, KluBar. Predaval bo Alex Fernandez, ki bo predstavil naslednje (njemu tako ljube) destinacije:

- Peru/Bolivija/Čile (od pacifiške obale do andskih vršacev, preko puščav do džungle in surrealistične pokrajine Salar Uyuniya. Vmes pa veličastni kondorji, inkovske utrdbе, sveta jezera in posebna energija),
- Ekvador in Galapagos (raj za vse ljubitelje narave: od Andov, amazonske džungle do morskega dela z Galapagosom. Ekvador šteje med deset najbolj raznolikih držav sveta),
- Kuba (tukaj je doma glasba, plesni ritmi, stare limuzine na kolonialnih trgih, duh Che Guevara in Fidela Castra, pa lepe plaže in gostoljubni domačini).

Alexova predavanja so posebna in v simpatični slovenščini. Ker originalno prihaja iz Perua bo to predavanje drugačno in bolj doživeto. V države, ki jih bo predstavil, je zadnjih 15 let velikokrat potoval in jih pozna kot lasten žep.

INDIJA

15.12.2019 ob 19:30, KluBar. Predavala bo Nika Ajdovec.

Indija je kot drug svet za katerega ostali ne obstajamo, saj je ogromna, prav tako ima ogromno prebivalcev. Tam sem spomladi letos preživela skoraj 2 meseca. Nekateri so me plašili, da sama v Indijo pa že ne moreš it. No, vidim da lahko in zagotovo je to potovanje eno najlepših kar sem jih doživela. Indija je preprosta, kaotična, skrivnostna in izjemno fotogenična. Skupaj bomo potovali po severnem delu Indije - po zveznih državah Utar Pradeš, Utarakand Radžastan in Delhiju.

S KOMBIJEM IZ SLOVENIJE DO DAKARJA IN NAPREJ DO BURKINE FASO

22.12.2019 ob 19:30, KluBar. Predaval bo Zoran Furman.

Pot nas je vodila skozi Italijo, Francijo do Španije, kjer se na jugu vkrcamo na trajekt za Maroko. Afriški del poti nas vodi skozi Maroko, kjer se sprehodimo skozi Chefchaouen - mesto, ki je obarvano v modro barvo. Sledi Fes z svojimi tisočeriimi ulicami, pred se popeljemo čez skrivnostni Atlas. Ravno Atlas me s svojo naravno lepoto povsem očara.

V Marakešu se sprehodimo med večernimi stojnicami na starodavnem trgu Djemaa el-Fna, preden nadaljujem pot čez Zahodno Saharo, do skrivnostne Mavretanije. Dežela slabih cest in največje ribje tržnice na svetu, ki stoji na obrobju glavnega mesta Nouakchottu. Po prašnih in slabih cestah pot nadaljujemo proti Dakaru, glavnemu mestu Senegala. Tu se poslovim od sopotnikov v kombiju, ki pot nadaljujeta na jug dežele. Jaz pa spoznavanje Afrike nadaljujem z javnimi prevozi. Dogodivščina, ki me je na eni strani zelo očarala zaradi stikov z domačini in njihovim načinom potovanja, hkrati pa precej utrudila. Javni prevozi potekajo zelo počasi in po načelu, da odrinejo, ko so polni. To pa lahko pomeni uro, dve ali pa tudi šest ur čakanja na odhod. Tako se v Maliju ustavim v glavnem mestu Bamaku, preden grem v Burkino Faso do mesta Bobo, kjer se moje potovanje konča.

Kviz znanja

Klub študentov Kranj in Mestna knjižnica Kranj vsak drugi četrtek v mesecu pripravljata Kviz znanja. Kviza se lahko udeležiš ob 19:00 v Mestni knjižnici Kranj. Prijave zbiramo na dan dogodka med 18.30 in 18.50 uro. Zberi ekipo in pokaži svoje znanje!

Razpis Mlade mamice 2019/2020

Pogoji za prijavo na razpis:

Na razpis se lahko prijavijo vsi dijaki, dijakinje ter študenti, študentke starši (s statusom in nezaposleni) ali noseče dijakinje in študentke, ki izpolnjujejo pogoje članstva za študijsko leto 2019/20 in so člani Kluba študentov Kranj. Prav tako pa morajo biti redni člani Kluba študentov Kranj (stalno prebivališče v občini: Kranj, Šenčur, Cerklje na Gorenjskem, Naklo, Predvor ali Jezersko). Prijavite lahko otroke, ki so rojeni od 1. 1. 2012 dalje.

Prijava je možna na Info točki KŠK (med delovnim časom) ali preko maila mlade.mamice@ksk.si najkasneje do vključno petka, 6. decembra 2019.

Za več informacij pišite na mlade.mamice@ksk.si.

Božiček za en dan

Od 18. 11. do vključno torka, 3. decembra, bomo na info točki KŠK ponovno zbirali darila za Božiček za en dan. Več informacij o dobrodelnem projektu Božiček za en dan si lahko preberete na spletni strani new.bozicekzaendan.si, kjer se nahaja tudi seznam obdarovancev.

Svetovni dan boja proti AIDS-u

1. decembra poteka svetovni dan boja proti AIDS-u, v okviru katerega bodo na Ginmaziji Kranj bomo delili kondome in pentljice.

Erasmus+ mladinska izmenjava: Move Towards Inclusion 2

V mesecu oktobru smo se nekateri člani Kluba študentov Kranj s kombijem odpeljali proti Franciji. Dvodnevno popotovanje do kraja izmenjave nas je osem mladih dodobra povežalo, med vožnjo pa smo se ustavili še v Celovcu, si ogledali grad Neuschweinstein, Stuttgart in Luxembourg. Tako smo že prve dni na poti doživeli ogromno, zapeli mnogo pesmi in si izmislili nekaj for, ki smo jih kasneje delili med udeležence izmenjave.

V vasi Beaumont v bližini mesta Metz smo devet dni preživeli skupaj z udeleženci iz Litve, Poljske, Francije in Romunije. Izmenjavo so gostili člani organizacije Club pour l'UNESCO Jean Laurain- Metz. Skupno štirideset mladih nas je tekom izmenjave izvajalo različne aktivnosti na temo vključevanja mladih, plesa in premagovanja stereotipov. Večerni program, kjer so se predstavile države udeležence, so zaznamovale suverene slovenske zmagovalne bitke z zemljevidi, okušanjem sira, žogicami za namizni tenis in pantomimo. Med drugim dogajanjem so naši fantje v jedilnico postavili božično drevo, ki je bilo naknadno odneseno, saj gospa v kuhinji tega ni odobraval, organizatorka pa je le nemočno zmigovala z glavo. Na ulici v vasi smo lahko preizkusili tudi avtomat za bagete, ki jo tako lahko kupite tudi ob dveh zjutraj, če si slučajno to zaželite. Res, dogajale so se zanimive stvari, škoda, da te ni bilo zraven!

Vtisi udeležencev mladinske izmenjave:

Jan: »V Francijo smo se odpravili z odlično zasedbo, s katero mi je bilo v veselje in zadovoljstvo sodelovati. Dobro smo se povezovali tudi s člani iz drugih držav in se ob tem ves čas zabavali. Vina ter siri so izjemno okusni, poizkusili pa smo tudi ostalo okusno tradicionalno kulinariko. Izkušnja je bila neverjetna ter nepozabna, tako da z največjim veseljem pričakujem prihodnje projekte. Slovenijo smo naredili ponosno in jo postavili na zemljevid. Drops the mic.«

Večerni program, kjer so se predstavile države udeležence, so zaznamovale suverene slovenske zmagovalne bitke z zemljevidi, okušanjem sira, žogicami za namizni tenis in pantomimo.

Nika: »Čudovita izkušnja, kjer smo klubovci stkali še močnejše vezi. Teden je bil razgiban, poleg aktivnosti pa smo še imeli ogromno časa za spoznavanje drug drugega, različnih kultur in se ogromno nasmejali.«

Živa: »Nisem zares vedela, v kaj se spuščam, za to, da grem, sem se odločila 14 ur prej, ko se je pokazala priložnost, zakaj pa ne? Če slučajno celo bereš tole, ti polagam na srce: najdi svojo šanso, če jo lahko. Večino življenja pozabiš, ampak tale teden bo ostal v mojem spominu do konca življenja, in upam, da ljudje tudi. Lej, spoznaš milijon kul ljudi, neki na izi se zabavaš, veliko debatiraš in ješ dobro hrano. Še zastonj je. Ni izgovorov, da ne greš naslednjič ti.«

Če te zanima, kje lahko tudi ti najdeš zanimive izmenjave, si oglej našo spletno stran, kjer objavljamo novice o novih projektih. Lahko pa nam tudi pišeš na mednarodni@kšk.si.

Gregor: »Vsi so bili super. KŠK ekipa pa itak. Drugače pa na teh izmenjavah takoj najdeš sebi podobne ljudi, kakšni še kaj več. 2x več, ane lan.«

Andrej: »Že sam začetek izmenjave je bil vrhunski. Na pot smo odšli dan prej s kombijem in si na poti ogledali par znamenitosti. Tekom tedna se je vzdušje le še dvigovalo. Spletili smo super stike z vsemi udeleženci in predstavljali Slovenijo v lepi luči.«

Nina: »Najbolj mi bodo v spominu ostali ljudje, vzdušje, ki smo ga skupaj ustvarili, in povezanost med slovensko ekipo, ki je nastala tekom izmenjave. Erasmus + projekta sem se udeležila prvič, zato nisem vedela, kaj natančno me čaka. Izkušnja je bila vsekakor izjemno pozitivna in teh čudovitih sedem dni je po mojem mnenju najbolj zaznamovalo veliko iskrenega smeha.«

Liza: »Neverjetna avantura, ki se je začela že en dan pred samo izmenjavo, v kombiju, potem pa se je pozitivna energija in zabava iz dneva v dan le še stopnjevala. Ne vem, kako lahko doživiš toliko tračev, internih for in zabave v enem tednu, kot smo jih doživeli mi. Poleg neverjetnega vzdušja pa tudi veliko baget, sira in vina – je lahko boljše? Vesel božič in čim več preplutih morij.«

Peter: »Ta izmenjava je bila ponovno nepozabna izkušnja, polna dogodivščin in spoznavanja sebe ter drugih. Razvijali smo za življenje pomembne veščine, kot so komunikacija, sodelovanje in seveda prijateljstvo. Tudi romance ni manjkalo, kakšna se je končala, kakšna pa se je šele začela ... Vsekakor pa se mi je teden zapisal na srce in za prihodnje izmenjave udeležbo priporočam vsem, ki so željni novih pustolovščin.«

Izvedba tega projekta je sofinancirana iz programa Erasmus+ s strani Evropske komisije.

& udeleženci izmenjave

KŠK in mednarodno sodelovanje - Erasmus+ mladinsko usposabljanje "LEAD"

Konec avgusta se je skupina članov Kluba študentov Kranj odpravila na Malto, kjer so v tednu raznoliko obarvanih delavnic spoznavali tehnike razvijanja vodstvenih kompetenc med mladimi, mladinskimi vodji in delavci. Usposabljanje »LEAD : Leadership Exploration and Development« so organizirali člani malteške organizacije Malta UNESCO youth Association (www.muya.info) s katerimi že nekaj let uspešno sodelujemo. Usposabljanja so lepa priložnost za pridobivanje različnih kompetenc, znanj in spoznavanju drugih udeležencev.

Če te zanima, kje lahko tudi ti najdeš usposabljanje o kakšni zanimivi tematici, si lahko pogledaš spletno stran: www.salto-youth.net, ali pa nam pišeš na mednarodni@kšk.si.

Vtisi udeležencev usposabljanja:

Tjaša: »Mednarodno usposabljanje »LEAD« je bil moj prvi Erasmus + projekt in srčno upam, da ne zadnji. V tednu dni smo se pod vodstvom dveh trenerjev udeležili mnogih zanimivih in uporabnih delavnic, ki nam bodo v prihodnje zagotovo zelo koristile. Poleg tega je udeležba na mednarodnih projektih odlična priložnost za spoznavanje novih ljudi in različnih kultur. Naša ekipa je bila res neverjetna, kar pa celotno izmenjavo še toliko bolj polepša.«

Sandra: »23. septembra sem spakirala svoja najljubša poletna oblačila in se še z dvema kompanjonoma odpravila proti Malti. Najprej smo si vzeli dva dni za potep po tem malem otoku in njegovima sosedoma Gozu in Cominu. Po dveh neprespanih nočeh wild campinga v vročini s komarji in pomanjkanjem spanca, smo se nastanili v domu Psagion, na jugozahodu Malte, kjer se je odvijal Erasmus+ training course s tematiko LEAD (Leadership, Exploration and Development). Spoznali smo nove ljudi; ljubeznive, energične, zaspane, pijane, inteligentne, tiste malo manj, visokega modela in rdečelaslo kraljico. Sedem dni smo po poteh neformalne učenja razvijali svoje mehke veščine in pridobivali ter izboljševali svoje vodstvene kompetence. Jedli smo bajte, bili smo poskusni zajčki psiholoških testov, podajali smo si storže, srečali smo se z neciviliziranimi Derdiani in zdaj smo pripravljeni na nove izzive realnega sveta. Pa tudi na kakšen novi Erasmus+ projekt seveda.«

David: »Sedem dni, ki sem jih preživel na mednarodnem mladinskem usposabljanju na Malti je bilo zelo prijetnih, poučnih in nenavadnih. Hecno je spoznavati ljudi iz držav, ki se ti zdijo kulturno oddvojene, saj lahko primerjaš svojo in

njihovo kulturo, poleg vsega pa udariš še kakšno politično debato. Usposabljanje je bilo več kot sedenje za mizo in reševanje nalog, česar smo vajeni. Teoretski koncepti in kratke razlage so bile združene z mnogimi aktivnostmi, ki so skupino združile in jo obenem razvedrile. Prostega časa za druženje in gledanje znamenitosti je bilo dovolj. Ogledali smo si Mdino in Golden bay, jaz, Sandra in Tjaša pa smo videli se mnogo več, saj smo si lete organizirali tako, da smo prišli nekaj dni prej, odšli nekaj dni kasneje. Ostali udeleženci so bili prav tako zelo prijetni in odprti. Izmenjali smo si izkušnje iz mednarodnih izmenjav in vzpostavili močne prijateljske vezi.«

Izvedba tega projekta je sofinancirana iz programa Erasmus+ s strani Evropske komisije.

Nika Ajdovec
MUYA

Eno leto med Kiviji – drugi del

V pretekli številki sem vam predstavila prvi del leta, ki sem ga preživela na Novi Zelandiji. Pisala sem o tem, kako sem se za izmenjavo odločila, o mojih prvih občutkih po prihodu na drug konec sveta, nekaj o kulturi in državi sami, ter o mojih dogodivščinah med poletjem na južni polobli. V drugem delu bi vam rada predstavila svoj drugi semester v Aucklandu, svoje občutke o celotnem doživetju, ter nekaj nasvetov za tiste, ki bi se radi podali na podobno pustolovščino.

Drugi semester sem preživela veliko bolj kot dejanski Kivi in manj kot obiskovalec. Nova Zelandija je dežela priseljencev, in tako se tudi z naglasom lahko precej lahko vključiš v družbo in te ljudje ne obravnavajo kot tujca. Kiviji so zelo sproščeni in prijazni, veliko dajo na prosti čas in preživljanje časa v naravi, znajo uživati življenje. Meni se zdijo precej smešni; sredi zime hodijo naokrog v jpankah (ki jim pravijo jandals – Japanese sandals) in kratkih hlačah, imajo čudno obsesijo z velikimi kipi ob cesti, videla sem npr. orjaško korenje, 7 metrov visokega strižca ovc, ptiča kivija iz naplavljenega lesa... Ker so prebivalci večinoma prišli iz Združenega kraljestva, okolje in kultura malo spominjata na britansko, ampak sta potem, ko ju malce bolje spoznaš, veliko boljše in toplejša. V primerjavi s Škotsko je vreme neprimerljivo boljše, ljudje prijaznejši in bolj sproščeni, edini problem pri Novi Zelandiji je, da je tako zelo daleč od vsega. No, mogoče je pa to njen blagoslov. Je popoln kraj za enoletni odklop od prenatrpane Evrope in stresnega življenja tu. Dobra stran tega, da te nihče ne pozna, je, da se lahko predstaviš kot popolnoma druga oseba in tako spoznaš, kdo v resnici si.

Januarja sem se preselila v drug študentski dom, ker sem hotela spoznati več ljudi, saj se mi je zdelo to smisel izmenjave. Tako sem drugih 6 mesecev živela v veliki hiši s približno 30 študenti z vseh vetrov. Kiviji, mednarodni, dodiplomski, podiplomski, doktorski študentje, ter ljudje na izmenjavi, kot sem bila sama, smo se odlično ujeli in postali prava družina. Delili smo si kuhinjo, kopalnico in dnevno sobo, nekateri, vključno z mano, tudi sobe. Moja cimra je bila magistrska študentka iz Šrilanke, zelo prijazna in zavzeta punca, a se nisva prav veliko videli, saj sem bila zelo zasedena, ko pa sem bila doma, sem se družila s prijatelji v kuhinji oziroma v dnevni sobi. Nekaj ljudi iz doma sem poznala že od prej, z njimi sem tudi potovala poleti, in smo postali zelo dobri prijatelji. Marca, ko se je začelo novo šolsko leto, zame pa drugi semester, so prišli novi študentje, ki smo jih hitro uvedli v domsko življenje in socialno sceno. Sodelovala sem pri dogodkih, organiziranih s strani študentskega doma in faksa, kot na primer turnir v frizbiju, ki je v tem delu sveta precej resen šport, in na filmskem tekmovanju med domovi, kjer smo v 24-ih urah posneli 5 minutni film, kjer sem igrala Ireno Sloveno, mafijko

*V primerjavi s Škotsko je vreme neprimerljivo
boljše, ljudje prijaznejši in bolj sproščeni,
edini problem pri Novi Zelandiji je, da je
tako zelo daleč od vsega.*

šefico preprodajalcev plastičnega pribora. Med vikendi smo z novimi sostanovalci obiskovali bližnje plaže in hribe, en vikend smo tako šli kampirat na prelepo plažo s črnim peskom na zahodni obali Aucklanda, kjer smo opazovali zvezde, ki so na južni polobli drugačne kot doma. Za kraljičin rojstni dan nismo imeli predavanja in smo šli na roadtrip po prelepem nacionalnem parku z zasneženimi vulkani in divjimi gejzirji.

Življenje v Novi Zelandiji je zelo drago. Najemnine so visoke, ampak primerljive s škotskimi, hrana pa je skoraj dvakrat dražja, saj jo večinoma uvažajo. Tako sem kljub štipendiji morala v drugem semestru najti službo. Imela sem srečo in jo dobila v univerzitetni trgovini z darili, raznimi majicami, puloverji, zvezki ter obeski za ključke, največ pa smo prodali plišastih medvedkov za diplomante. Šefica je bila prijazna, plača pa super – minimalna urna postavka je 17 novozelandskih dolarjev, kar je skoraj 11 evrov. Tako sem izkusila tudi delo tam, in bila zelo zadovoljna z dodatnim zaslužkom.

Če bi povzela drugo polovico mojega leta v Novi Zelandiji z eno besedo, bi rekla, da so to ljudje. Spoznala sem veliko zanimivih ljudi, ki so me veliko naučili in s katerimi sem spletla res tesne vezi. Sostanovalci v domu so bili iz vsepovsod, tako da je bilo že samo vsakodnevno kuhanje zelo zanimivo. Vsi smo imeli zelo drugačne prehranjevalne navade, ki smo jih delili z ostalimi skozi organizirane in spontane »potlucke«, večerje, kjer vsak skuha eno jed in jih potem pojemo skupaj. Spoznala sem tudi nekaj Slovencev, ki so na Novo Zelandijo prišli za različno dolgo, nekateri za stalno, nekateri kot doktorski študentje, nekateri za eno leto na počitniški delovni vizi, nekateri pa samo na obisk. S slovensko družino in parom na doktoratu smo večkrat šli na kakšno plažo, kamor gredo oni tudi pozimi vsaj en dan v tednu uživat blagodejni morski zrak. Ko si tako vržen v tuje okolje, navezuješ stike veliko hitreje kot doma, saj rabiš podporno mrežo v neznanem. To je zagotovo ena od pomembnejših izkušenj tega leta, navezovanje stikov in spoznavanje različnih načinov življenja.

Še ena pomembna izkušnja je bila preizkušanje novih stvari. Kot študentka kognitivne znanosti vam lahko povem, da je to zelo dobro za vaše mentalno zdravje zdaj, kot tudi v prihodnosti, saj ustvarjanje novih možganskih povezav preprečuje demenco na stara leta. Aucklandu pravijo tudi mesto jader, saj je jadranje zelo popularno in so Kiviji v tem športu zelo dobri. Tako sem se, da bi se zlila z okolico in preživela nekaj časa na prelepem zalivu Hauraki, udeležila 4-tedenskega tečaja jadrnanja. Osnov smo se naučili na majhni jadrnici za 4 ljudi (3 tečajnike in učitelja), ki se zelo lahko prevrne, če narediš kaj narobe. To načeloma ni nevarno, dokler ne izveš, da so v zalivu pogosto morski psi in orke! Učitelj je rekel, da se ne hranijo, kjer imajo mladiče, in da imajo v tem zalivu verjetno mladiče. Verjetno?? Jaz mu nisem zaupala in sem se zelo potrudila, da se nismo prevrnili.

Po vseh teh dogodivščinah je naenkrat prišel čas za slovo od ljudi, s katerimi sem preživela skoraj 24 ur na dan vsaj zadnjih 5 mesecev. Spoznanje, da veliko od njih zelo možno ne bom videla nikoli več, saj so od zelo daleč, je bilo res težko. Zadnja dva tedna smo vsi postali precej žalostni, saj smo vedeli, da se bliža konec tega pomembnega poglavja v našem življenju. A vem, da bodo spomini ostali za celo življenje in sem vesela, da sem jih spoznala in z njimi preživela to neznansko lepo in poučno leto.

Nova Zelandija se mi je vedno zdela taka pravljicična dežela, in leto, ki sem ga preživela tam, je to potrdilo. Prijazni ljudje, chill način življenja, avanturistične možnosti in prelepa narava so bili popolni za leto izmenjave. Res sem bila vesela, da sem si upala iti sama tako daleč, in iskreno priporočam to izkušnjo prav vsakomur. Tega leta ne bi zamenjala za nič na svetu, spoznala pa sem tudi, da še enkrat ne bi šla sama za tako dolgo od doma. Moje življenjsko vodilo od zdaj naprej je: živi vsako leto kot študent na izmenjavi!

Biti ali kubiti? To je vprašanje.

Kvantni računalniki se vse pogostejše pojavljajo v naslovih člankov revij ter časopisov, ter so osrednja tema pogovorov o prihodnosti tehnologije. V zadnjih dneh oktobra je tehnološki mogotec Google oznanil, da je bil dosežen nov mejnik v tehnološkem napredku, imenovan kvantna nadvlada (ang. quantum supremacy), točka, kjer kvantni računalnik lahko izračuna nekaj, česar klasični računalnik ne more. Če se vam to sliši noro in futuristično, je to zato, ker je. Kvantni računalniki na novo postavljajo mejo znanosti ter inženirstva, ter predstavljajo velik potencial za reševanje mnogoterih vprašanj, za katere smo poprej mislili, da ne moremo dobiti odgovorov. Da bi razumeli, kako računalnik deluje, se moramo najprej sprehoditi čez deželo kvantne fizike, ter nato spoznati princip delovanja klasičnega računalnika in razumeti njegove pomanjkljivosti.

Že takoj na začetku je potrebno izpostaviti, da lahko načela kvantne mehanike zvenijo zelo zapleteno in nekonvencionalno v primerjavi s klasično fiziko, zato bo marsikateri koncept ilustriran na enostavnejši, manj abstrakten način. (Na primer, namesto: "... ko je valovna dolžina elektrona primerljiva z velikostjo tranzistorja, lahko elektron – med kvantno-mehaniškim pojavom, ki mu pravimo tunelski kvanti efekt – preide skozi prepreko z višjo potencialno energijo od svoje kinetične energije" bomo rekli "... elektrona stikalo ne zaustavi več tako učinkovito." Brez izgube splošnosti.

Z iznajdbo tranzistorja, majcenega električnega stikala, ki tvori osnovno gradbeno enoto mikroprocesorja, so računalniki iz leta v leto začeli hkrati postajati vse manjši in bolj zmogljivi.

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je računalnik doživel svojo revolucijo. Z iznajdbo tranzistorja, majcenega električnega stikala, ki tvori osnovno gradbeno enoto mikroprocesorja, so računalniki iz leta v leto začeli hkrati postajati vse manjši in bolj zmogljivi. Leta 1965 je ta trend v svoji napovedi povzel so ustanovitelj Intel, velikana izdelav računalniških procesorjev, Gordon Moore. Moorov zakon pravi, da nam tehnološki razvoj omogoča, da se v povprečju na vsake dve leti velikost tranzistorjev prepolovi, kar pomeni, da zmogljivost procesorjev iz leta v leto raste eksponentno. Velikost trenutnih tranzistorjev je le nekaj nanometrov, kar pomeni, da jih lahko samo v piko na koncu tega stavka spravimo približno 50.000.000. Vendar pa se ta trend počasi približuje koncu, saj trkamo na vrata meji, ki jo postavlja

narava. Da bi bolje razumeli, zakaj je temu tako, pa moramo najprej razumeti, kako deluje moderni računalnik.

Računalnik je v principu sestavljen iz enostavnih enot, ki opravljajo enostavna dela, vse pa se začne s tranzistorjem. Kljub zapletenemu zvenu besede je tranzistor v osnovi le preprosto električno stikalo, ki lahko prepusti električni tok (vrednost 1) ali pa ne (vrednost 0). En tranzistor tako lahko predstavlja en **bit** informacije, torej 1 ali 0, odprto ali zaprto, luč je prižgana ali luč je ugasnjena. Če dodamo še en tranzistor, skupaj predstavljata 2 bita informacij, oziroma eno od štirih možnosti: 00, 01, 10, 11. Dodajmo še tretjega in sedaj lahko predstavimo eno od 8 različnih vrednosti. Tranzistorje sedaj lahko združimo v tako imenovana logična vrata, ki definirajo različne preproste operacije. Na primer 'IN' logična vrata bodo vrnila 1, če sta prvi IN drugi tranzistor oba 'prižgana' (v stanju 1), 'ALI' logična vrata bodo vrnila 1 če je vsaj en od tranzistorjev v vrednosti 1, in tako naprej. Različna logična vrata lahko sedaj združimo in definiramo enostavne računske operacije, s katerimi lahko definiramo vse bolj zapletene naloge, ki zahtevajo več in več procesne moči. Do sedaj je bil načrt jasen; zmanjšajmo velikost tranzistorja, kar pomeni, da jih v majhen mikročip lahko spravimo veliko več.

Vendar pa se počasi približujemo meji, do katere lahko zmanjšujemo tranzistorje. V osnovi tranzistor zaustavlja in prepušča električni tok, t. j. elektrone, in s tem izpiše vrednost 1 ali 0. Ker pa se velikost tranzistorja približuje velikosti elektrona¹, jih stikalo v tranzistorju ne zaustavi več tako učinkovito. Da bi rešili ta problem, se znanstveniki trudijo zgraditi računalnik, ki bo ne le imun na tovrstne težave, temveč bo takšne in drugačne kvantne pojave uporabljal v svojo korist – tako imenovani **kvantni računalnik**.

Fizikalni pojavi, ki smo jih vajeni iz vsakodnevnega življenja, se drastično spremenijo, ko preidemo v svet atomov in elektronov, v svet zelo majhnega. Na tej točki enačbe in zakoni

klasične fizike niso več dovolj, da primerno opišemo, kaj se dogaja, zato se obrnemo k načelom **kvantne fizike**. Ena izmed osnovnih načel narekuje, da je vse, kar lahko vemo o določenih lastnostih delcev, le oblak verjetnosti, kot jo opisuje zloglasna Schrödingerjeva enačba. Tako, na primer, njegova mačka ni ne živa in ne mrtva, temveč obstaja v nekem vmesnem verjetnostnem stanju, v **superpoziciji** obeh stanj, dokler nekdo ne odpre škatle. Namesto strogo določenih stanj, torej 1 ali 0, bit, imamo superpozicijo obeh stanj hkrati, 1 in 0, kar imenujemo kvantni bit, oziroma krajše **kubit**. Pravo vrednost izvemo šele, ko stanje kubita izmerimo, na primer ko izmerimo polarizacijo fotona z uporabo filtra. Ko tako združimo denimo štiri kubite v sistemu, kjer so vsi v superpoziciji med 1 ter 0, je celoten sistem v superpoziciji med stanji

0000, 0001, 0010, 0011, 0100, 0101, 0110, 0111, 1000, 1001, 1010, 1011, 1100, 1101, 1110, 1111.

Kljub zapletenemu zvenu besede je tranzistor v osnovi le preprosto električno stikalo, ki lahko prepusti električni tok (vrednost 1) ali pa ne (vrednost 0).

Klasično so štirje biti lahko v enem izmed teh 16 stanj (od katerih lahko uporabimo le enega), medtem ko štirje kubiti predstavljajo vsa ta stanja hkrati. In tu se počasi začne kazati prava moč kvantnega računalnika. Potrebujemo eksponentno manj kubitov kot bitov, za procesiranje enake velikosti informacije. Ne le to, ker vsa stanja obstajajo hkrati, dokler ne opravimo meritve na sistem, to pomeni, da potrebujemo tudi eksponentno manj časa za procesiranje informacij. In

ne le to. Kot temelj našega računalnika uporabljamo kvantni sistem, kar nam omogoča, da s tem simuliramo in opravljamo izračune tudi na druge kvantne sisteme². Nekaj, česar nam klasični računalnik nikoli ne bi mogel omogočiti.

Kar nas pripelje do zadnje točke. Vso teorijo na stran, osredotočimo se na uporabnost kvantnih računalnikov. Kaj točno nam bodo kvantni računalniki omogočili? Zakaj velike družbe vlagajo toliko denarja v razvoj nečesa tako abstraktnega? Verjetno najbolj omenjena implementacija kvantnega računalnika je »razbijanje«³ RSA šifriranja. Večina interneta protokola je na tak ali drugačen način zavarovana pred nezaželenimi očmi. To varovanje temelji na težavnosti nekaterih matematičnih problemov, kot je faktorizacija velikih praštevil, ki je za klasičen računalnik prevelik zalogaj in bi za tovrstno nalogo potreboval več sto milijonov let, medtem ko bi kvantni računalnik z zadosti kvantnih bitov³ to lahko opravil v le osmih urah. Vendar pa ni prevelikega razloga za preplah. Z novim načinom dešifriranja pride tudi nov način kodiranja – kvantno kodiranje, ki bo poskrbelo, da bo vaš bančni račun na varnem. Večvrstna optimizacijska opravila bodo verjetno med prvimi in bolj dobičkonosnimi uporabi kvantnih računalnikov. Računanje najbolj optimalne (najcenejše) poti za dostavo milijonov in milijonov paketov vsak dan (potencialni investitor: Amazon), ali pobiranje in odlaganje potnikov (potencialni investitor: Uber) zahteva goro spremenljivk, ki kvantnim računalnikom predstavljajo nedeljsko opravilo, medtem ko se morajo klasični računalniki omejiti le na delček vseh dejavnikov. Zgodba se ponovi pri napovedovanju vremena. Vse preveč je neznanek in zato je vremenska napoved pogosto nezanesljiva že za tri dni v prihodnost. Medicina bo prav tako doživela osvežitev. Ne le, da bodo kvantni računalniki lahko simulirali in predvideli, kako določeno zdravilo reagira z organizmom, temveč bodo la-

Razlika med klasičnim in kvantnim bitom. Klasičen bit lahko zavzame eno od dveh vrednosti, 1 ali 0, medtem ko kubit je kubit, dokler ga ne izmerimo v vseh možnih kombinacijah obeh stanj hkrati.

Klasičen BIT

Kvantni BIT - KUBIT

² To je bil vodilni motiv Richarda Feynmana, ki je leta 1981 na konferenci fizike in računalništva prvič zastavil vprašanje; Ali je mogoče simulirati vso fiziko na računalniku?

³ 20 milijonov kubitov, kar je za primerjavo več tisočkrat manj od števila tranzistorjev v trenutnih superračunalnikih.

¹ Valovni dolžini elektrona, če smo natančni

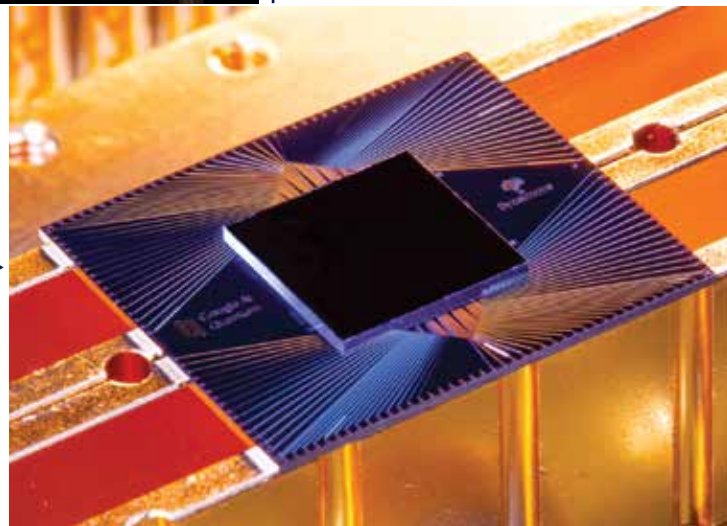
hko skozi analizo vaše DNA ustvari personalizirana zdravila. Kot zadnje naj omenim proizvodnjo amonijaka, ključne sestavine gnojil. Ocenjuje se, da umetna gnojila, proizvedena skozi industrijsko implementacijo reakcije dušika in vodika, nahrani približno eno tretjino svetovnega prebivalstva, in porabi okrog 2 % svetovno proizvedene energije⁴. Vendar pa smo ljudje pri tem procesu zelo neučinkoviti. Kar znanstvenike najbolj bega je, da nekatere bakterije lahko proizvedejo amonijak pri sobnih pogojih, brez kakršne koli porabe energije, in mi nimamo pojma kako. S kvantnimi računalniki bi ta proces lahko simulirali in izboljšali njegovo učinkovitost, in po ocenah prihranili okoli 10 milijard dolarjev.

Ostane le še eno vprašanje; kako daleč smo od delujočega kvantnega računalnika, ki bo popolnoma spremenil svet, kot ga poznamo? Kljub nedavni Googlovi oznanitvi o doseženi kvantni nadvladi, smo po ocenah mnogih znanstvenikov še vedno več deset let od komercialnega kvantnega računalnika. Glavni problem leži v kubitih, ki so mali, nadležni, in predvsem nestabilni ključni sestavni deli kvantnega računalnika. Čeprav je teorija trdna, in v otroških korakih dosegamo nove mejnike, zaenkrat še nimamo pravih odgovorov o tem, kako to stabilizirati, da bi nekega dne lahko dosegli veliko število kubitov, ki bi delali, kar jim naročimo. Tako da še vsaj nekaj časa svojega prenosnika ne vrzite v smeti.

Kvantni računalnik: da podaljšamo stabilnost kubitov ter, da bolje izkoristimo kvantno mehanske pojave je potrebno celoten mikročip ohladiti do temperatur okrog 4 K (-269 °C).

Google je oktobra letos oznanil kvantno nadvlado, točko na kateri kvantni računalnik "nadvlada" klasičnega. Čeprav drži, da je njihov kvantni računalnik rešil problem, za katerega bi najhitrejši superračunalnik potreboval 10,000 let, je bi problem posebej zasnovan za kvantni računalnik in nekateri tekmeči spodbijajo njihove rezultate.

Nejc Blaznik
New Atlas

NIKOLI SAMI

NA POTOVANJU

**TAKOJŠNJA POMOČ
NA POTOVANJU PRIDE PRAV.
TURISTIČNO ZAVAROVANJE
Z ASISTENCO V TUJINI TUDI.**

SAVA
ZAVAROVALNICA

Youth Exchange Let's G.R.O.W. (Gardening, Reflection, Outdoors, Wellbeing)

Participants from Denmark, Malta, Spain and the UK were brought together by the wonderful volunteers of KŠK in the scenic Slovenian countryside for a journey of wellbeing and self-reflection. Over the course of nine days, we grew together through a diverse and dynamic programme, with activities ranging from meditation to woodwork. Not only did we break down borders within the group but we also submerged ourselves within the local community: from a treasure hunt around Kranj to a cosy campfire evening with Carmen Manet choir.

Despite coming from all corners of Europe, we have overcome our differences and cultivated a community that learnt to build upon shared values. Together, we created a unique and valuable experience. We're going home with new knowledge and skills that we will use to make a positive impact in our local communities.

–Group leaders Abigail, Juan, Laima, Gabriella & Kristina

Overall, it was a great experience, with strong, hardworking organisers, great food, nature, activities, and, not to mention, group! I especially liked the focus on health (nutrition myths with a creative touch) and mindfulness/meditation. I also loved the culinary evening with the dances. I feel really grateful for this experience, partly because it was a great way to make new friends and future arrangements, and partly because I feel really motivated to create/help organise an exchange in the near future! Thank you for the unique experience.

–Freya, Denmark

This was one of the best experiences of my life. It was my first exchange and I was unsure of what to expect. I have made friends who I shall cherish and experiences that have been eye-opening. The natural beauty of Kovk was the optimal setting to kick-off this exchange whilst the romantic old town in Kranj perfectly complemented the rest of the exchange. It was great experiencing different cultures and languages of various countries. I loved the interest that the participants showed towards Maltese culture and I thoroughly enjoyed the new experiences such as acroyoga, bonfire nights and the treasure hunt. Thank you Slovenia & KŠK.

–André, Malta

I am impressed with the number of activities we could fit in a week. It re-evaluated my concept of time and what you can achieve in a week. My favourite activities, which I will absolutely take back with me, are acroyoga, meditation, woodworking and cultural dances. I love every single person that took part in this exchange. Everyone has something that I can learn from. Kovk is the most peaceful place I have ever lived – I felt so connected to the nature. It was a good/needed break from the real world. Kranj is a very special town, with many beautiful views in 5 minutes walking distance. Knowledge received: mindfulness, cooking on the fire, acroyoga, different dances, wine industry, mental health and woodworking. Lastly, thank you so much to all the Slovenians, all the people who lead the workshops and our supreme leader Abigail Charlie Rose.

–Maaz, UK

It's crazy to think that a group of people could make such strong connections in only a week. We were doing really cool things and each participant was a unique piece of a puzzle that became an unforgettable story.

–Andrej, Slovenia

I was not expecting to go that deep into meditation and mental health but that was definitely my favourite part. This exchange absolutely changed my mind. I am so happy because I feel that I grew up as a human being. The first location was incredible – the landscape, the mountains, and the nature surrounding us made me feel alive. I personally recommend this experience to every single person that thinks that we should never stop learning!

–Jone, Spain

What happens when you pack over 34 young people from across Europe together, carrying out activities ranging from yoga to lessons on nutrition? Living in basic conditions, sharing our space and experiencing things old and new together, we all bonded throughout a week, which felt like a year had passed. It was like living through a fast forward simulation of the formation of a small society, rich in diversity and yet with so much to unite us all. Youth exchanges are the ultimate way to break down barriers, not only across borders but within ourselves, it's the ultimate growth experience. Let's grow – together!

–Timothy, Malta

I met amazing people with whom I shared experiences that I have never had before. For that reason, this cultural exchange was definitely one of my favourites. I learned new skills, like woodwork, and I improved my English. Moreover, the locations where we stayed in have been incredibly gorgeous, all this nature and peace made me feel very comfortable.

–Pedro Carlos, Spain

I loved this week. All the activities, yoga, meditation and people gave me new energy. Everyone was really involved, kind and loving. It's interesting to have such a mix of different people in the same place. You can wear underpants on your head and I can guarantee that somebody will come up to you and say "Heey, I really like your outfit!" You get a lot of interesting compliments that aren't so common in everyday life, which I think is great. I learnt some cool facts about healthy and unhealthy eating habits and experienced how exercise makes you feel so much better. I loved how we let ourselves take our quiet personal time as much as I loved socialising and being involved in interesting conversations and activities. I will carry all of this with me on my future journeys.

–Sandra, Slovenia

Bi rad/a sodeloval/a pri naši naslednji mladinski izmenjavi?

Povprašaj na Info točki ali pa nam piši na mednarodni@ksk.si.

Projekt je omogočil Zavod za razvoj mobilnosti mladih MOVIT. Če te zanima udeležba na drugih mednarodnih aktivnostih, ki jih ponujata programa Erasmus+ in Evropska solidarnostna enota, pojdi na <http://www.movit.si> ali pa obišči mednarodno ekipo KŠK na eni izmed naših informativnih akcij.

Costa Blanca jeseni

Arhitektura in Mediteran

Benidorm je unikatno mesto. Včasih ribiška vasica, danes turistični resort z mnogimi stolpnici. Te so tako odmaknjene ena od druge, da vsem stanovanjem omogočajo pogled na morje. Ko sem se v začetku novembra sprehajala skozi mesto, je bilo morje nemirno. Razumljivo, saj dandanes nosi veliko breme. Plaža je lepa. Ena prvih, na kateri je bilo leta 1953 dovoljeno nositi bikini.

Drugo mesto na fotografijah je Calpe, znano po Peñón de Ifach, ogromni skali, ki gleda iz morja in nudi dom galebom. Ko jo pogledaš iz mesta, se ti zdi, da ni mogoče priti na vrh, pa je. In s tam gor je eden najlepših razgledov, kar sem jih videla v življenju.

 & **Nina Zaletelj Iličič**

Vroča čokolada

Neke temne in hladne nedelje se je zbrala Zapikova preizkuševalna ekipa, ki si je zadala en sam sladek cilj: najti najboljšo vročo čokolado v Kranju. Vroč čokolado smo izbrali zato, ker je v tem letnem času sezonski napitek in predvsem zato, ker jo je moč pripraviti na ogromno načinov. Kljub veliki raznolikosti in široke palete okusov pa smo se zavedali, da bomo točno vedeli, ko bomo okusili tisto pravo. Vendar pa smo kaj kmalu ugotovili, da nedeljski večer v Kranju ni najbolj živahen čas, sploh kar se tiče odprtih lokalov. Tako smo se morali zadovoljiti z kompromisom in obiskati lokale, ki so bili tedaj odprti.

MITNICA

Naša prva postaja je bila Mitnica, ki smo jo določili za začetek naše raziskovalne poti. Ob vstopu nas je čakal že dobro poznan umirjen ambient z ne preveč glasno glasbo v ozadju. Gostilna na nedeljski večer ni bila polna, kar je prav tako prispevalo k umirjenemu ambientu. Ko smo se posedli, je do nas takoj pristopila prijazna natararica, ki je razumela naš »še čakamo« in ni bila vsiljiva. Ko smo se nabrali vsi člani ekipe, je prijazno pobrala naročila in v zelo kratkem času tudi prinesla vroče čokolade. Naročili smo navadno in belo vročo čokolado, ter vročo čokolado s penicami. Na prvi pogled je bila vroča čokolada običajne velikosti. Ob prvih preizkusih smo tudi kmalu ocenili njeno strukturo (oz. kot so to nekateri člani ekipe poimenovali »žofnost«). Struktura je bila primerna za vročo čokolado, saj ni bila ne preveč tekoča, ne preveč pudingasta. Po okusu nas je najbolj navdušila bela vroča čokolada, čeprav tudi ostali dve nista bili slabi. Poleg naročenih vročih čokolad ponujajo tudi belo z sadjem ter vročo čokolado Prešeren, z dodatkom ruma.

KLUBAR

Naša naslednja postaja je, po več zaklenjenih vratih z napisi »v nedeljah zaprto«, postal KluBar. Pod našimi plani je bil zapisan pod nujno, saj vemo, da ponuja ogromno različnih okusov vroče čokolade (v zlatih časih prek 24). Posedli smo se v notranjost, ki je bila času primerno dokaj prazna. Glasnost pogovora smo morali prilagoditi malce preglasni glasbi, ki se je predvajala v ozadju. Postrežba je prišla dokaj hitro, vendar smo kaj kmalu ugotovili, da je natararica še v obdobju uvajanja. Ne krivimo je, da ni poznala na pamet vseh vrst vroče čokolade, ki jih ponujajo, vendar smo pogrešali kakšen meni, kjer bi si jih lahko ogledali sami. Tako smo se po krajšem ugotavljanju ponudbe okusov odločili za klasično vročo čokolado, belo z nugatom ter višnjevo vročo čokolado. Vroče čokolade so bile postrežene dokaj hitro, vendar na žalost brez vode. Veliko bolj kot postrežba nas je prepričal njihov okus, saj so bile zares okusne. Vsak okus je bil na svoj način poseben, seveda pa je najbolj izstopala rožnato obarvana vroča čokolada z okusom višnje. S strukturo smo bili, z izjemo višnjeve, zadovoljni. Pri slednji se nam je zdelo, da je bolj podobna pudingi kot vroči čokoladi, saj je bila ekstremno gosta.

COFFE TO GO

Obupana skupina Zapikovcev se je po neutrudnem iskanju odprtih lokalov na koncu vdala in odpeljali smo se na Petrolov bencinski servis, ki je odprt 24/7 in smo vedeli, da se lahko nanj zanesemo tudi v nedeljo zvečer. Vroč čokolado smo tako lahko dobili zgolj iz samopostrežnega avtomata. Glede ambientsa menim, da ni potrebno izgubljati besed. Postrežba je bila ekspresno hitra, saj nam je avtomat kavo pripravil takoj po pritisku tipke in vstavljenemu kovancu. Vroč čokolada je bila primerna nizki ceni, saj je struktura povsem spominjala na kakav. Okusa je bila dokaj povprečnega, vendar se je čutilo veliko preveč dodanega sladkorja. Vsi smo se strinjali, da ni nikakršen gurmanski presežek, vendar pomaga na dolgi poti z avtomobilom.

STORŽIČ

Za našo naslednjo destinacijo se nam ni bilo treba veliko premakniti, saj smo se zgolj preselili nadstropje višje, v bar Storžič. Ambient lahko opišemo kot domačen, saj nas je veliko zahajalo sem ko smo bili še gimnazijci. Posedli smo se na kavč ter udobne oblazinjene stole. Kljub udobni namestitvi, se nam je zdelo, da bi natarak lahko prišel malo prej. Naročili smo navadno vročo čokolado, belo vročo čokolado ter belo vročo čokolado s smetano, saj so ponujali le ta dva okusa, mi pa smo hoteli tri različne. Vroče čokolade so se na mizi znašle dokaj hitro, kmalu za njimi pa tudi dodatne žličke za vse naše preizkuševalce. Navadna rjava vroča čokolada je bila, kot že ime pove, zelo navadna. Njena struktura je bila dovolj gosta, da ni bila podobna kakavu, vendar bi bila po našem mnenju lahko še gostejša. Bela vroča čokolada je bila boljša izbira, sploh v kombinaciji s smetano na vrhu. Večinsko smo se strinjali, da je bila struktura bele predstavnice zelo blizu popolnosti, saj ni bila ne pregosta, ne prerodka. Okus bele vroče čokolade je bil že sam po sebi dober, v kombinaciji s smetano pa je bilo vse skupaj odlično. V prihodnosti upamo, da svojo ponudbo še razširijo na več različnih okusov, da vidimo, ali bodo dosegli nivo zdajšnje bele vroče čokolade s smetano.

	AMBIENT	POSTREŽBA	OKUS	STRUKTURA	VELIKOST
MITNICA	4,7	5,0	4,0	4,1	4,2
KLUBAR	4,2	3,9	4,4	4,3	3,9
COFFE TO GO	2,1	5,0	2,9	1,8	3,2
STORŽIČ	3,9	3,9	4,5	4,0	4,6

Na začetku naše ekspedicije smo obljubljali razglasitev najboljše vroče čokolade v Kranju, vendar se vam moramo opravičiti, saj razglasitev odpade. Vsi sodelujoči mislimo, da bi bilo krivično okronati zmagovalca, saj smo obiskali zgolj par lokacij, ki smo jih izbrali, ker so dosegale kriterij, da so bile odprte v nedeljo zvečer. Na veliko obetavnih lokacijah smo si zgolj ogledali napis »danes zaprto«, zato ne vemo, kakšne skrivnosti v obliki vročih čokolad ponujajo.

Da pa ne bomo zaključili popolnoma brez razglasitve, lahko razglasimo vsaj najboljšo vročo čokolado izmed naših obiskanih lokacij. V primeru, da si želite najboljšo celovito izkušnjo vam predlagamo, da obiščete **Mitnico**, če pa vam je zgolj važno, da pijete najbolj okusno vročo čokolado, pa vam predlagamo bar **Storžič** in njihovo belo čokolado s smetano.

Vabim te na sprehod

Verjetno si se že kdaj znašel v vlogi turističnega vodiča po našem mestu. Če te ta naloga do zdaj še ni doletela, pa sem prepričana, da ni daleč dan, ko boš dobil priložnost nekoga popeljati po kranjskih ulicah. Morda mu boš o svojem mestu želel povedati kaj več kot to, kje se dobi najboljši kebab in kje se ob vikendih žura. Če pa so podatki o hitri prehrani in nočnih aktivnostih zate dovolj, je horoskop na zadnji strani. Vse ostale pa vabim na sprehod, da boste obnovili znanje o gorenjski prestolnici in izvedeli kakšno zanimivo dejstvo, ki ga gotovo še ne poznate. Recimo to, da je Kranj edino mesto, v katerem lahko občudujemo nekatere najvišje slovenske vrhove – Grintovec, Stol in Triglav. Hudo, kajne? Do letnic pa imam precej neljubeč odnos, zato ti obljubim, da v tem besedilu ne bo niti ene. Leta 1642 se je... Hecam se, raje stopiva na pot!

Začenjava na Slovenskem trgu, kjer ti mimogrede pokažem stavbo, v kateri sem v štirih čudovitih letih pridobila naslov gimnazijski maturant. Sprehodiva se mimo bivše veleblagovnice Globus, kjer se je v času njenega razcveta dalo dobiti skoraj vse, in že sva na Maistrovem trgu. Tukaj te opozorim na dva pasova drugačne barve ploščic na tleh trga. Gre za obeležje spomina na 870 m dolg obrambni zid, ki je mesto varoval v srednjem veku in je bil utrjen z devetimi stražnimi stolpi. Prav tukaj, kjer zdaj stojiva, so stala ena izmed dvojih mestnih vrat. Lokacijo drugih ti pokažem kasneje. Hodiva dalje in za najboljšim sosedom zavijeva desno. Na fasadi ene izmed hiš na levi strani ulice opaziva spominsko ploščo Janezu Puharju, izumitelju fotografije na steklo, ki se je tukaj rodil in zaradi tuberkuloze tukaj 49 let kasneje tudi umrl. Po ozkih ulicah nadaljujeva pot do Layerjeve hiše. Bi kavo?

Leopold Layer, bivši lastnik te hiše, je bil v obdobju poznega baroka eden glavnih kranjskih slikarjev. V domači hiši so imeli z očetom in bratom slikarsko delavnico. Pravijo, da je bil Layer na območju Kranja prvi, ki ni ustvarjal samo za potrebe Cerkev, temveč je slikal tudi za meščane in bogatejše kmete. Njegovo najbolj znano delo je brez dvoma slika brezjanske

Mater božje. Z njenim nastankom je povezana zanimiva legenda. Ta pravi, da je nekoč Layer začel prejemati manj naročil za slike in je, da ne bi obubožal, začel ponarejati denar. Seveda ga je oblast odkrila in zaprla v ječo stražnega stolpa na Pungartu. Takrat se je Layer zaobljubil, da bo, če pride iz zapora živ, naslikal podobo božje Matere. Njegovo umetnino najdemo v brezjanski baziliki in je danes verjetno najbolj znana slovenska slika. Na steni ob zunanem delu kavarne opaziva črno-belo sliko, ki prikazuje 23 pomembnih oseb slovenske narodne identitete. Koliko obrazov prepoznaš? Pokažem ti še stolp Škrlavec, ki je včasih služil kot skladišče orožja, danes pa se v njem živi kultura.

Nadaljujeva proti Pungartu. Spotoma ti pokažem grad Khiselstein. Lokal 12.56, ki se nahaja v pritličju in na dvorišču gradu, nam izdaja letnico prve omembe gradu. Čeprav ga poznamo predvsem po številnih prireditvah, ki jih gosti pod svojo streho, je v njem že nekaj let postavljena zanimiva razstava Prelepa Gorenjska. Pri Rožnovski cerkvi, ki je skrita za arkade znamenitega slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika, zavijeva levo. Poleg arkad je njegovo delo tudi stopnišče in marmornati vodnjak, na vrhu katerega kraljuje petelin. Nekoliko nižje od konca stopnic je bil v srednjem veku drugi vhod v mesto.

Iz razgledne ploščadi na Pungartu občudujeva sotočje dveh gorskih rek, Save in Kokre. Lega na točki njenega srečanja je Kranju skozi vsa zgodovinska obdobja dajala izjemno velik pomen, saj je prebivalcem zagotavljala varnost. Malo naprej po toku Save, v kanjonu Zarice je najnižje ležeče rastišče planike v Sloveniji. Prav tu, kjer zdaj stojiva, na skali visoko nad rekama, so se, sodeč po izsledkih arheoloških najdb, v kameni dobi naselili prvi ljudje. Kasneje so ta kraj uporabljali kot sadovnjak, od tod izvira tudi njegovo ime (Baumgarten v nemščini pomeni sadovnjak). Vidiva izmed vseh najbolj ohranjen stolp, ki je nekaj časa služil kot mestna ječa, in majhno cerkev, ki so jo postavili, ko je po mestu pustošila

kuga. Posvečena je sv. Boštjanu, Fabijanu in Roku, fasado pa krasi freska sv. Krištofa. To cerkev kranjska župnija že 40 let daje v najem pravoslavnim vernikom. Malo manj kot 1000 Kranjčanov, ki se opredeljujejo kot pravoslavci, ima obrede torej lahko v tej, sicer rimokatoliški cerkvi. Veš, zakaj je ploščad, na kateri stojiva, okrogla? Tako obliko so izbrali v spomin na še en stražni stolp, ki je stal na tem mestu, dokler se ni zrušil v reko.

Počasi se vrniva. Pri Prešernovem gledališču ti pokažem njegovo fasado, še en pečat, ki ga je Kranju pustil Plečnik. Pred gledališčem občudujeva največji obstoječi Prešernov kip. Gre za pet metrov visok bronasti odliet, ki mu je bilo sprva namenjeno, da bi stal nekje Laborah in gledal proti mestu. Na koncu so ga pod Plečnikovim nadzorom postavili pred gledališčem. Pokažem ti še v obdobju gotike zgrajeno župnijsko cerkev posvečeno oglejskemu mučencu Kancijanu in njegovim tovarišem. Kranjska župnijska

cerkev je skupaj s cerkvijo na Ptujski gori narejena po vzoru stolnice svetega Vida v Pragi. Greva naprej in zagledava vhod v kostnico. V njej so shranjene kosti, najdene okrog cerkve. Včasih je bilo namreč okrog župnijske cerkve ogromno pokopališče. Na tem mestu so arheologi našli več staroslovanskih grobov, kot v vsej ostali Sloveniji skupaj. Šele malo pred Prešernovim časom so umrle začeli pokopavati v današnjem Prešernovem gaju, še kasneje pa so zgradili sedanje kranjsko pokopališče. Sprehodiva se mimo Mitnice. V njej je v srednjem veku stanoval mitničar, ki je pobiral prispevke za prečkanje mostu. Ogledava si zunanjo podobo gotoske stavbe in opaziva, da je prvo nadstropje v namen pridobitve dodatnega prostora pomaknjeno malo navzven. Namesto da bi pot nadaljevala naravnost po »Uscani gasi«, zavijeva levo. Tik preden prideva na Glavni trg ti pokažem starorimski sarkofag, ki so ga našli med izkopavanji v Šenčurju. Povem ti, da je današnja mestna hiša sestavljena iz dveh stavb, ki sta bili povezani med drugo svetovno vojno. Rumen plemiški dvorec z baročno dvorano so povezali s prvotno mestno hišo na vogalu trga in tako pridobili več prostora.

Čez Glavni trg nadaljujeva proti Prešernovi hiši, kjer je pesnik živel dve leti in pol. V hiši je danes razstava o Prešernovem življenju in delu. Ogledamo si lahko tudi njegovo sobo z originalnim pohištvo.

Tako, najina tura je končana. Sedaj pa greva lahko na zaslužen najboljši kebab v mestu.

Eva Flajnik

Facebook: Kranj na starih fotografijah

Sekvenciranje človeškega genoma

Naslednje vrstice so namenjene vsem, ki ste obiskovali vsaj kakšno leto biologije ali vas le ta vsaj malo zanima. Pogovarjali se bomo namreč o genih, ki sestavljajo genome vsega živega na našem planetu. Za začetek naj ponovim osnovne biologije, ki bodo potrebne za razumevanje tega članka. Geni v našem telesu nosijo informacije za prav vse lastnosti, ki jih kot posamezniki imamo, pa naj bo to barva las ali pa verjetnost, da nekoč zbolimo za neko boleznijo. Ni si težko predstavljati, da je količina informacij za prav vse lastnosti nekega živega bitja ogromna. Če si predstavljamo, da bi bil geni sestavljeni iz lego kock, bi bilo kock dovolj, da zapolnite vse prostore v hiši in še bi vam na vrtu ostal kup.

Zanimivo pa je, da bi bile vse kocke zgolj štirih barv. Če uporabimo biološke termine, bi se kockam reklo nukleotidi. Kot že rečeno so naši geni sestavljeni iz kombinacij štirih osnovnih nukleotidov, ki jih označujemo z črkami A (adenin), G (gvanin), C (citozin) in T (timin). Človeški genom je sestavljen iz 3,2 milijonov takih »črk«, in tako dobimo dovolj veliko število različnih kombinacij črk, da lahko z njimi zapišemo vse potrebne informacije. Seveda moramo poudariti, da je med samim genom sestavljenim iz nukleotidov in npr. rjavo barvo las kot lastnostjo, ki jo gen zapisuje, še zelo dolga pot. Ob vsem tem verjetno ni treba omenjati, kako zelo je genom pomemben, ker vsebuje vse te informacije. Že najmanjša sprememba posameznega gena lahko vodi v izgubo neke lastnosti ali pojavitve neke druge (po navadi neželene).

Prav zaradi takega vpliva genoma si človek, že odkar ga je odkril, prizadeva, da bi ga lahko prebral. Z izrazom »prebral« ne mislimo izgovorjavo črk nukleotidov, vendar funkcije posameznih genov; kje ti ležijo in kaj povzročajo posamezne napake. Danes živimo v dobi, ko je branje genoma v veliki meri že mogoče. Z vsemi novodobnimi laboratorijskimi pripomočki lahko danes že pridobimo nukleotidna zaporedja iz posamezne celice. Take tehnike so obstajale že leta nazaj, vendar razcvet doživljajo sedaj, ko so zaradi napredka tehnologije cenovno dostopne. Kot primer lahko omenimo branje oz. sekvenciranje celotnega človeškega genoma, ki je bil prvič posekvenciran leta 2003, kar je stalo nekaj 100 milijonov dolarjev. Danes sekvenciranje človeškega genoma stane nekaj manj kot 1000 dolarjev. Vidimo, da se cena drastično niža in tako je pričakovati tudi v prihodnje. Ravno zaradi tega znanost v tej smeri doživlja razcvet. Vse več je tudi raziskovanja in posledično je boljše tudi razumevanje našega genoma (in genomov drugih živih bitij). Ko posekvenciramo nek genom, pridobimo zaporedje, kako stojijo nukleotidi, vendar nas tehnologija zaenkrat še omejuje, saj lahko preberemo zgolj krajše odseke. Tako moramo celoten genom sestaviti iz več tisoč krajših »odčitkov«, ki jih zložimo v pravil-

no zaporedje. Metode za sekvenciranje so od njihovega začetka že zelo napredovale, vendar se še vedno dogaja, da pridobimo luknje v zapisih, kjer branje genoma ni bilo uspešno. Ravno zaradi ponavljajočih se napak moramo celotni genom prebrati večkrat in takrat lahko z večjo verjetnostjo trdimo, da nek nukleotid res stoji tam in ni zgolj napaka v branju.

Kljub veliko nižjim cenam sekvenciranja danes, pa je to še vedno strošek, ki neposredno ne obljublja profita, zato je branje genomov poteka počasi. Do sedaj smo se nanašali večinoma na ljudi, vendar je treba poudariti, da zaradi naše kompleksnosti ljudje nismo najboljši organizem za začetek. Raziskovanje se je začelo na nižjih organizmih, kot so bakterije. Bakterije so primerni kandidati, saj imajo malo število genov, ti pa se v genomu med seboj ne prekrivajo (kot pri višjih organizmih). Tako smo najprej spoznavali gene manj razvitih organizmov in se učili njihovih zapisov in funkcij. Ob dovolj velikem poznavanju genoma nekega organizma se lahko lotimo tudi spreminjanja in »izboljševanja« genov. Tako smo na podlagi poznavanja genomov nekaterih mikroorganizmov dosegli stanje, ko nam velik procent vseh zdravil izdelajo bakterije (npr. ves inzulin na svetu proizvaja ena vrsta bakterije).

Po veliki uspešnosti pri bakterijah si je znanost seveda zaželela posegati še višje. Že od nekdaj je prisotna želja spreminjati človeka, zagotoviti mu imunost na vse bolezni tega sveta in mu izboljšati vse njegove sposobnosti. To seveda ne gre kar tako, saj moramo začeti z majhnimi koraki. Človek spada med višje razvite organizme, kar prinese kar nekaj več težav, kot smo jih imeli pri bakterijah. Naši geni v genomu niso »zloženi« po vrsti, vendar se med seboj deloma prekrivajo. Zaradi takega prekrivanja je zelo težko ugotoviti, kje se nek gen začne in kje konča. Poleg prekrivanja pa se od bakterij razlikujemo tudi po številu genov, ki jih ima človek mnogo več, saj njegova kompleksna sestava to zahteva. Tako je znanost stopila na težko pot razumevanja človeškega ge-

noma. Potreben je bil razvoj novih tehnik za ugotavljanje podrobnosti o naših genih in njihovem delovanju.

Trenutno se nahajamo v času, ko je poznavanje lastnega genoma že kar na visokem nivoju in imamo prisotne uporabne aplikacije tega znanja. Začnemo lahko pri najbolj razvitem področju, ki je seveda medicina. V medicini se na podlagi poznavanja genoma posameznika oblikuje genska terapija, ki pomaga pri nekaterih bolezenskih stanjih, ali pa se bolezenska stanja predvodi v naprej (npr. podedovane bolezni, ki se še niso pojavile). Ravno dobro poznavanje vseh sprememb v genomu in njihovih posledic lahko vodi v medicino, ki bolezni zdravi oz. preprečuje, še preden se pojavijo. Vendar je, kot rečeno, človeški genom zaradi svoje kompleksnosti danes še dokaj nerazumljen. Seveda že poznamo funkcije mnogih genov, njihovo izražanje in vplive na človeka, vendar nam jih v milijone nukleotidov dolgem genomu ostaja neznanih še veliko. Klub temu pa znanje o genih, ki jih že poznamo, s pridom uporabljamo. Tako poleg medicinskih na trg prihaja tudi vse več podjetij, ki vam za dokaj razumne cene ponuja razne storitve, ki vključujejo branje vašega genoma. Mnogi izmed vas ste verjetno že slišali oz. bolj verjetno zasledili na internetu podjetja, ki vam povejo iz kje izhajajo vaši daljni predniki. Ker rodovniki za npr. 30 generacij nazaj seveda ne obstajajo, se lahko obrnemo zgolj na posameznikov genom, kateremu nič ne uide. Princip delovanja je dokaj preprost. Za vsako geografsko področje so značilne neke genske posebnosti, ki se seveda tudi dedujejo. Tako je v vsakem izmed naših genomov skrita informacija, iz kje vse izvirajo naši predniki, saj nosimo nekatere izmed njihovih značilnih genskih vzorcev. Ker pa za tak informativni izračun ni potrebna zelo velika natančnost, se posekvencira zgolj nekaj mest, za katera je značilna da

ohranjajo in nalagajo iskane genomske posebnosti. Tako je cena občutno nižja, kot da bi posekvencirali celoten genom, kar navsezadnje ne bi imelo smisla za zgolj en podatek o prednikih. Tako lahko za par sto evrov izveste, iz kje vse izvirate, in morda presenečeni izveste, da ste 45% Afričan ali kaj podobnega.

Poleg poznavanja vaših prednikov pa ima lahko branje genoma vpliv tudi na vašo prehrano. Po svetu in tudi v Sloveniji že obstajajo podjetja, ki vam ponujajo personalno predpisano zdravo dieto po vaših željah (izguba, ohranitev, pridobitev teže ...). Vendar taka dieta ni predpisana zgolj po predpisih zdravega življenjskega sloga, ker se zavedamo, da je vsak človek unikaten in ni nekega recepta, ki bi bil dober za vse, ampak na podlagi vaših genov. Razumevanje genoma v tem primeru vodi do tega, da lahko posamezniku predpišemo točno tako dieto, ki mu po zaradi vseh njegovih lastnosti in genskih predispozicij najbolj ustreza. Tako lahko zaradi razlik med ljudmi prehrana, ki je za nekoga zdrava, za nekoga drugega predstavlja neustrezno prehranjevanje. Podobnih aplikacij je na voljo še veliko in še več jih bo prihajalo na trg, dostopnih vsakomur. Če bomo sledili tem trendom, bo sekvenciranje posameznikovega genoma postajalo vse bolj pogosto in uporabno. Na primer zdravstvo, kjer boste poleg krvi in urina oddali tudi košček vaše kože, ki ga bodo posekvencirali in ugotovili, ali je vaše zdravje v kakršni koli nevarnosti, bo postalo zelo učinkovito. Seveda taka dostopnost takih tehnologij še ni zelo blizu, vendar gremo v pravo smer. Upam, da ste tekom tega članka dobili vtis, kako zelo je pomembno znanje in tehnologija za razumevanje genoma in kako zelo lahko to spremeni našo prihodnost.

Hiperstresni poklici

Kontrolor letenja

Čeprav se dandanes veliko govori o zmanjševanju stresa na delovnem mestu, obstajajo poklici, pri katerih je izpostavljanje stresu glavna naloga delavca. Med slednje brez dvoma spadajo kontrolorji letenja. Čeprav bi pričakovali, da gre tu za kadre z zelo visoko formalno izobrazbo, sta za zaposlitev pri Kontrolni zračnega prometa potrebni le zaključena štiriletna srednja šola in dobro znanje angleščine.

Kontrolorji letenja so izbrani s pomočjo standradiziranih evropskih testov, imenovanih FEAST test, oziroma »First Air Traffic Controller Selection Test«. Gre za kombinacijo inteligenčnih testov, ki izmed, tipično velikega števila, prijavljenih kandidatov izberejo tiste s primernimi lastnostmi za to delovno mesto.

Test se rešuje računalniško, njegova vsebina in način izvedbe pa sta, vsaj uradno, izpitna tajnost. Kljub temu je znano, da izbor kandidatov poteka v treh delih. Najprej so vsi kandidati, ki izpolnjujejo formalne pogoje, povabljeni na prvi krog testiranja, ki je klasičen inteligenčni test in test znanja angleščine. Prav tako celotno testiranje FEAST poteka v angleškem jeziku. Manjše število kandidatov se uvrsti v drugi krog, ki je neka vrsta simulacije dela v kontrolnem stolpu. Kandidat ima pred sabo simulator radarskega zaslona, nato pa more s pisanjem ukazov usmerjati letala proti letališču. Naloge se začnejo s povsem preprostimi in postajajo vedno težje in težje. Poleg njih se preverja tudi sposobnost opravljanja večih nalog hkrati z različnimi dodatnimi nalogami, ki jih mora kandidat opraviti. V tretjem delu so izbrani kandidati napoteni še na zdravniško in psihološko testiranje. Kandidati morajo ob testiranju podpisati, da ne bodo izdajali podatkov o samem testu, vendar se na spletu kljub temu najdejo precej podrobni opisi izpitnih nalog. Evropska organizacija za varnost zračnega prometa sicer odsvetuje kakršnokoli pripravo na test, vendar so kljub temu na voljo računalniški programi, ki omogočajo treniranje. Eden izmed takih je program SkyTest, ki stane približno 70 eur, na voljo pa so tudi različne brezplačne aplikacije za mobilne telefone, vendar so večinoma le zabavna igranja, ki ima malo podobnosti s praviim testom. Kljub uradnemu stališču EUROCONTROL-a, da priprava na test ne more izboljšati rezultata, tisti, ki so test opravljali, pravijo, da bi jim dobra priprava z reševanjem nalog verjetno pripomogla k kakšni dodatni točki. V splošnem naj bi za take inteligenčne teste veljalo, da jih ni mogoče bistveno prelisičiti, ampak da lahko dobro poznavanje vrst nalog, ki se bodo pojavile, vseeno pomaga.

Izobraževanje izbranih kandidatov poteka pri Kontrolni zračnega prometa, izpiti pa pri komisiji Agencije za Civilno letalstvo. Osnovno izobraževanje traja slabi dve leti, natančneje 18 mesecev. Na razpise za zaposlitev kontrolorjev letenja, ki potekajo na nekaj let, se zaradi ohlapnih

formalnih pogojev prijavlja zelo veliko ljudi, za občutek, leta 2013 je brniška kontrola letenja prejela 1500 prijav. Govori se, da naj bi tovrsten razpis odprli tudi v prihodnjem letu.

Delo kontrolorja letenja več kot očitno privlači veliko število ljudi, čeprav je delo precej stresno. V zračnem prometu ni prostora za napake. Čeprav ima kontrolor znotraj 8 urnega delovnika na vsaki dve uri aktivnega dela eno uro odmora, mora preostali 2 uri ohraniti sto odstotno koncentracijo in vse izpeljati popolno. Naloge kontrolorja so odvisne od pozicije, na kateri dela. Kontrolorji se delijo na letališke, ki nadzirajo vzlete in pristanke, ter območne, ki nadzirajo tako prilete na območja okoli letališč, kot tudi zračni promet nad celotno državo. Skupno vsem je, da morajo predvsem preprečiti tako imenovane »konflikte« med dvema letalom. Konflikt je situacija, v kateri se letali tako približata, da bi lahko prišlo do nesreče, bodisi zaradi trka, bodisi zaradi turbolenc, ki jih povzročata.

Zaradi stresnega dela imajo kontrolorji bonificirano delovno dobo, kar pomeni, da se lahko upokojijo nekoliko prej kot ostali delavci. Hkrati njihov poklic sodi med bolj plačane v državi. Po različnih virih naj bi se mesečna plača gibala okoli treh tisočakov.

Operater jedrskega reaktorja

Pri poklicu letalskega kontrolorja bi lahko vzporednice, kar se tiče odgovornosti in načina dela, lahko potegnil tudi z operaterjem jedrskega reaktorja. V Sloveniji imamo dva reaktorja, Westinghousevega v nuklearni v Krškem in raziskovalni reaktor TRIGA MARK II v Podgorici. Reaktor TRIGA ima glavno vlogo pri izobraževanju operaterjev jedrskega reak-

torja v Krškem, saj je prva stopnja pri pridobivanju licence za upravljanje z nuklearko.

Z elektrarno upravlja skupina operaterjev pod vodstvom vodje izmene, za svetovanje pa jim je ves čas na voljo tudi dežurni inženir. Nekoliko presenetljivo je, da tudi za poklic operaterja ni potrebna visoka formalna izobrazba, dovolj je srednja šola. To pa seveda ne velja za dežurne inženirje.

Jedrska elektrarna v Krškem sama izobražuje svoje kadre, ki se sprva izobražijo za operaterja reaktorja TRIGA, nato pa še za operaterja reaktorja v Krškem. Za vsako stopnjo posebej morajo kandidati opraviti licenčni izpit pri Republiški upravi za jedrsko varnost. Tudi licenca ni stalna, ampak se najprej izda za eno leto, nato pa, glede na število točk, doseženih na izpitu, za 3 ali 5 let. Celotno izobraževanje za operaterja reaktorja v Krškem traja približno dve leti, v tem času pa se kandidati seznani z jedrsko fiziko, delovanjem elektrarne in postopki za njeno upravljanje. Pri delu z reaktorjem namreč

nobena operacija ni prepuščena operaterjem, ampak imajo za vsako opravilo predpisan postopek, ki ga izvedejo. V bistvu je večina dela sledenje prej napisanim protokolom, ki pa jih je v celoti treba izvesti pravilno.

Operaterji so tudi po opravljenem formalnem šolanju stalno izobražujejo. Velik del izobraževanj in vaj je opravljenih v simulatorju, ki je identična kopija kontrolne sobe jedrskega reaktorja. V simulatorju je mogoče poustvariti različne scenarije, ki bi se lahko pojavili v elektrarni. Tako se operaterji lahko urijo tudi v reševanju različnih nepredvidenih situacij oziroma nesreč v jedrski elektrarni. Tovrstni dogodki so izjemno redki, zaradi velikega števila varnostnih sistemov, vendar je v kritični situaciji pomembno, da se operaterji znajo pravilno odzvati.

Za razliko od nuklearne elektrarne v Krškem, so operaterji reaktorja TRIGA večinoma univerzitetno izobraženi fiziki, saj se reaktor poleg za izobraževanje uporablja tudi za različne raziskave in proizvodnjo različnih izotopov. Prav tako reaktor ne obratuje neprestano, tako kot v jedrski elektrarni.

Za razliko od kontrolorjev letenja operaterji reaktorjev nimajo vmesnih pavz, saj morajo biti ves čas v nadzorni sobi. Zaradi visoke ravni avtomatizacije stalno niso tako zelo obremenjeni kot kontrolorji, vendar pa morajo biti ves čas pripravljeni na težave, na katere je potrebno pravilno odreagirati. Zaradi velikega števila varnostnih sistemov sicer ni strahu pred jedrsko neizgodo, vendar pa lahko že majhna napaka za nekaj dni povsem ustavi elektrarno, kar pomeni ogromno finančno škodo. Tudi za ta delovna mesta so plače zaradi velike odgovornosti precej stimulativne.

Pentlja v laseh, predanost v očeh

Mia Krامل je devetnajstletnica, ki živi za športno plezanje. Je ena izmed najopaznejših predstavnic mlade generacije slovenskih športnih plezalcev, sveža maturantka Gimnazije Kranj in vselej nasmejana dekle iz Golnika. V letošnji sezoni je zabeležila nekaj lepih uspehov v sklopu tekem svetovnega pokala in na drugih prvenstvih. Maja se je z bronasto kolajno vrnila z balvanske tekme v Münchnu, julija je bila peta v švicarskem Villarisu in četrta v francoskem Briançonu, avgusta pa je na težavnostni tekmi v Hachiojiju na Japonskem osvojila naslov svetovne podprvakinje. Konec septembra smo za Mio navijali na tekmi svetovnega pokala v Kranju, kjer se je uvrstila v finale in domačo tekmo zaključila z odličnim sedmim mestom. Ker je Mia zaradi tekem veliko zdoma, smo jo za ta intervju kar prek zvestega Messenger Call-a ujeli med tekmovanjem na Kitajskem.

Mia, en lep virtualni pozdrav na Kitajsko iz deževne domovine! Kje natančno si in kaj te čaka v naslednjih dneh?

Zdravo. Ujeli ste me ravno med vračanjem domov, čeprav me sedaj, ko vem, kakšno imate vreme, to ne mika več toliko. Zadnje tri tedne sem se potepala po Aziji. Prvi teden sem preživela v Kitajskem Xiamnu, kjer je potekala tekma svetovnega pokala v težavnosti in hitrosti, vikend za tem pa v Japonskem Inzaiju na zadnjem svetovnem pokalu v tej sezoni. Zadnji vikend sem se udeležila posebne tekme v mestu Guangzhou. Šlo je za tekmo China Open, kjer smo tekmovali v kombinaciji. To pomeni, da sem se pomerila v vseh treh disciplinah športnega plezanja (hitrost, balvansko plezanje in težavnost), tako, kot bo to izgledalo na Olimpijskih igrah prihodnje leto.

Ogrejva se z morda malo nenavadnim vprašanjem. Zanima me, če ima rožnata pentlja, ki jo pogosto opazimo v tvojih laseh, za sabo kakšno posebno zgodbo?

Upam, da vas ne bom razočarala, a kakšne posebne zgodbe na žalost nima. Že na prvih mladinskih tekmah sem jo začela nositi in se z njo povzpela v prvi finale, kasneje tudi na stopničke. Nekako mi je prinašala srečo in odločila sem se, da bom vedno nosila roza pentljo. Sedaj vsakič, ko med tekmami raziskujem nove kraje, rada zaidem v trgovinice, če imajo slučajno kakšno posebno, ki bi jo lahko dodala svoji kolekciji.

Kako bi na hitro opisala svoje treninge? Kako se jih lotevaš, čemu daš v določenem obdobju večji poudarek, koliko časa ti vzamejo?

Po navadi treniram petkrat na teden. Trening začnem z rahlim raztezanjem in ogrevalnimi vajam. Nato se odpravim

na steno, kjer poteka večina mojega treninga. Plane mi sestavlja trener Anže Štremfelj. Kaj plezam na treningih pa je odvisno od tekem, ki sledijo. Prvi del sezone tako posvečam balvanskemu plezanju, nato pa čim hitreje preklapim na težavnost. To je moja dominantna disciplina in ji posvečam največ pozornosti.

Na kakšen način prilagajaš prehrano?

Zase menim, da ne potrebujem posebne diete. Telo ti že samo pove, kaj potrebuje. Veliko potujem in rada preizkušam nove tradicionalne jedi.

Kako skrbiš za psihično formo? Imaš kdaj pred tekmami težave s tremo?

Zaenkrat ne sodelujem z športnim psihologom ali nekom, ki bi skrbel za mojo psihično formo. Seveda imam pred tekmami tremo, a ta ni tako velika, da bi mi povzročala preglavice. Zdrava mera treme samo pripomore k osredotočenosti.

Dovoliva si malo sanjati. Kakšni so tvoji cilji za plezalsko kariero in kakšni za življenje izven nje?

Ciljev za daljše obdobje si nikoli ne postavljam, saj nikoli ne veš, s čim te prihodnost preseneti. Seveda to ne pomeni, da v plezanju nimam sanj in ciljev, pa še koliko jih je! Menim pa, da te prevelika pričakovanja in želje lahko hitro pokopljejo, zato je moj glavni cilj v življenju, da delam tisto, kar najraje počnem. Plezam!

Na Olimpijskih igrah v Tokiu prihodnje leto bomo prvič lahko spremljali tudi športno plezanje. Tekmovalci se bodo pomerili v vseh treh disciplinah: balvanskem, težavnostnem in hitrostnem plezanju. Kaj to kombiniranje disciplin pomeni za plezalce?

Plezalci imamo glede kombinacije mešana mnenja. Nekaterim odgovarja, drugi je ne podpirajo. Po pravici povedano sem med njimi tudi jaz. Raje tekmujem v vsaki disciplini posebej. Na ta način namreč pride bolj do izraza, kdo je zares dober. Da ne bo pomote, tudi biti dober v kombinaciji je zelo zahtevno, saj moraš biti konkurenčen v vseh treh disciplinah.

Kako pa poteka izbor tekmovalcev za nastop v Tokiu?

Izbor tekmovalcev je zakompliciran in do junija ne bo v celoti znano, kdo se bo udeležil Olimpijskih iger. Na kratko bo to 20 tekmovalcev in 20 tekmovalk. Prvih sedem v kombinaciji na Svetovnem prvenstvu v Hachiojiju, prvih 6 na posebni izborni tekmi, ki bo potekala v Toulousu, prvaki posameznih celin, tekmovalec gostiteljske države in predstavnik nerazvite države.

Udeležba na tekmovanjih svetovnega nivoja s seboj prinese tudi veliko potovanja, vožnje, poletov, novih krajev in ljudi. Imaš med obiskom drugega konca sveta čas za »biti turistka«?

Časa za turistične ogledе ni prav veliko, saj je na prvem mestu tekma. Če pa nam urnik slučajno dopušča kakšen prost dan, ga rada izkoristim za krajše turistične ogledе in sprehod po tržnicah med domačini. Na ta način v kratkem času spoznam narod, njihovo kulturo in kulinariko.

Kaj bi naredila, če bi imela neomejeno količino denarja in bi ga lahko porabila, kakor bi želela?

O tem še nikoli nisem razmišljala. Del bi ga verjetno porabila za potovanja, saj je to ena od stvari, ki jih najraje počnem. Denar me sam po sebi ne osrečuje, zato bi ga del podarila raznim dobrodelnim organizacijam ali ljudem, ki bi ga potrebovali. Ti bi mi bili hvaležni in srečna sem, če vidim ljudi srečne. Biti srečen pa je tisto, kar življenju res šteje.

Letošnja sezona se bliža koncu. Koliko tekmovanj je do zasluženih počitnic še pred tabo? Že veš, kako jih boš izkoristila?

Letošnje leto je bilo res naporno, saj smo zaradi prihajajoče olimpijske sezone tekmovali v vseh treh disciplinah. Do konca sezone me ločita še ena tekma državnega prvenstva in izborna tekma za pridobitev olimpijske vstopnice v francoskem mestu Toulouse. Med pavzo pa se odpravljam v tople kraje, na odklop pred začetkom nove sezone.

Kaj bi svetovala vsem, ki imamo v glavi zastavljene visoke cilje, a ne zberemo dovolj poguma oziroma nismo dovolj vztrajni, da bi jih uresničili?

Ravno v tem je problem. Nihče se ne rodi zmagovalec. Za doseganje ciljev je potrebno veliko truda, volje in vloženega časa. A če je tvoja želja res dovolj velika in če res delaš to, kar te veseli, potem dosegi tega cilja z veseljem posvetiš vsako sekundo. In ko ga enkrat dosežeš, se ves trud za nazaj poplača.

Barve

Poletje sem imela vedno najraje. Takrat ni strahu pred mrazom. Mogoče edino v tistem trenutku, ko stopiš ven iz morja, pa se veter ravno spomni zapihati. Ampak recimo, da tisto ni tako hudo. Po stanovanju lahko hodiš kar v modrcu, sosedi pa te tako ali tako ne vidijo skozi bogate drevesne krošnje. Pomlad je tudi nekaj posebnega. Nekakšna naznanitev, prebujenje, upanje in velikonočna jajca. Čas, ko kdaj ne veš, ali je čas za jakno ali jopico. Šibki izberemo jakno in potem švicamo na kolesu. Kaj pa zima? Mraz, ampak sneg in lučke. Pa vsi ti prazniki, piškoti, kanček zimske depresije, topli puloverji in brozga. Čokoladna v šalici in rjavo snežna na cestah.

Umetne barve prazničnih lučk nekaj mesecev prej nadomešča jesensko listje. Botra jesen. Kostanj, bučna juha in povratek žužkov v naša domovanja. Tokrat sva se z mami odločili za pohod na Slemenovo špico. Kljub mojemu opominu, da bo tam velik naval ljudi, sva se zjutraj usedli v cliota in odpeljali proti Kranjski Gori. Že takoj na začetku sva srečali številčno družino s Primorske. Kmalu sva dohiteli eno starejšo gospo, vse skupaj pa nas je prehitel mlad par in za njimi še en gospod. Na poti smo se tako izmenjavali še z mnogimi drugimi so-hribolazci. Na travniku pod vrhom sva zagledali pravi piknik prostor in mravljišče ljudi. Na vrhu smo stali eden za drugim in eden poleg drugega, medtem ko se je nek mlad fant s svojim čelom približeval gorskemu štemplju. Prikupno. Tudi midve sva posedeli pod vrhom, malo pomalicali in se odpravili nazaj proti dnu. Takrat se je šele začelo. Stop na vsakem ovinku. Zdaj spustijo oni naju, drugič midve njih. Sistem semaforja. »Hvala, dober dan, dan, dober dan.« Mami je to poimenovala romanje na Slemenovo špico. »A veš zakaj sem se odločila, da greva sem?« mi je kasneje rekla. »Zato, ker so tukaj tako lepi macesni!« Seveda, tako kot na polovici Slovenije in Avstrije.

Rumena, rjava, rdeča, kako lepo. Vemo, da so v preostalem delu leta listi zeleni zaradi klorofila, ki je potreben za proces fotosinteze. Kako potem pride do te jesenske preobleke? Jeseni se temperature nekoliko znižajo in dan skrajša. Zaradi teh dveh dejavnikov bi listi porabili preveč energije za shranjevanje klorofila. Mraz namreč upočasni potek kemijskih reakcij, manj svetlobe pa zmanjša proizvodnjo energije. Tako večina rastlin preneha s proizvodnjo pigmenta. Če ni pigmenta, potem ni barve. Drži, ne drži? Ne drži! V listih se skozi vse leto skrivajo molekule ksantofili, ki so prisotni tudi v jajčnem rumenjaku in sončnicah. Celo leto so zasenčeni z zelenim klorofilom in jeseni končno napočijo njihov čas. No, v resnici ni tako rožnato oz. rumeno, kot bi si mislili. Rumena barva namreč privlači žuželke. Vsi hroščki, muhe in njihovi prijatelji imajo radi rumeno. Tako kot tebi verjetno ne paše, da žuželke napadajo tvojo rumeno majico, tudi listom njihova družba ni najljubša. Paraziti jim lahko hudo škodujejo. Zato se zaščitijo s proizvodnjo karotenoidov in antocianinov. Te molekule dajo izrazito oranžno in rdečo barvo, tako

jih najdemo tudi v korenčku in bučah. Zares, kako imenitna je ta narava. Karotenoidi so v listju prisotni ves čas, antocianini pa samo v času jeseni. Poleg zaščite pred žuželkami liste zaščitijo tudi pred soncem, saj bi močna sončna svetloba ob odsotnosti pigmenta listje lahko močno poškodovala.

V hladnejših podnebnih drevje svoje liste jeseni odvrže. S tem se izogne trošenju energije, ki bi bila porabljena za ohranjanje listov in prepreči zmrzovanje vode v njihovih celicah, ki bi bile posledično uničene. Prav tako si s tem zmanjša možnost poškodb ob močnem vetru in snegu. Zato drevje ob pravem času preneha pošiljati hranila v liste, ki se nato pričnejo počasi razgrajevati.

Drevesa so torej kakor vojska Power rangerjev, ki se pred mrazom in temo obranijo s krasno obarvano garderobo. Po nekaj-mesečnem kraljevanju svojo obleko drzno odvržejo in se pripravijo na zimski spanec. Naslednjič, ko z otroškim veseljem pohodite hrustljavi list na poti in se vam to zazdi »kul«, pomislite, kako »kul« je šele drevo, s katerega je ta list padel.

Sandra Camaj
 Pexels

Predstava: Sommergäste (Maksim Gorky)

Salzburški festival (nem. Salzburger Festspiele), ki mu baročno staro mestno jedro daje bleščeč okvir, velja za enega najpomembnejših svetovnih festivalov glasbe in odrske umetnosti.

Ob koncu junija se po večini gledališč zaprejo vrata, odigrajo se še zadnje predstave, ki jih zamudniki nismo uspeli videti med sezono, zavesa pade, igralci pa se odpravijo na zaslužene poletne počitnice. Ob zatonu gledališke sezone pa svoj razcvet doživi festivalsko dogajanje po celotni Evropi. Eden od takšnih festivalov se vsako poletje odvija v avstrijskem Salzburgu, letos že 99. po vrsti. Operni, gledališki in koncertni festival je tudi letos postregel s širokim naborom avtorjev in stilov, med drugim z deli Mozarta, Geniusa Locija, moderno in klasično interpretacijo, avantgardističnimi eksperimenti, Jedermannom Hofmannsthalom, uprizoritvami sodobnih avtorjev, med drugim tudi gledališko predstavo Summerfolk ali Sommergäste ruskega avtorja Maksima Gorkyja. V njej sta zaigrala tudi dva slovenska igralca: Marko Mandić v vlogi Pavla Ryumina in Primož Pirnat v vlogi odvetnika Sergeja Bassova.

„Nismo elita! Poletni ljudje smo v svoji državi ... naša edina skrb je, da bi bilo naše življenje čim bolj udobno.“ je glavno sporočilo predstave.

Skupina izobraženih in dobro razpoloženih metropolitanskih prebivalcev preživi poletje na deželi in se spoprijema s svojim srhljivim dolgočasjem z duhovitimi pogovori in obilnimi količinami alkohola. Gorkyjev Summerfolk prikazuje neverjeten potencial prihodnje družbe, ki temelji na razmišljanju. Intelektualna plat ljudi, ki se pojavijo v predstavi, je neizmerna. Svojo eksistenco razkrijejo z analitično natančnostjo in postavljajo prava vprašanja, vendar ne ukrepajo. Namesto tega se zapletejo v močno čustveni svet lastnih misli. Sublimacija prevzame mesto dejanja. Hrepenijo po uresničljivi prihodnosti – da bi jih odrešila ljubezen in imela smiselni namen. Toda, ko se soočijo z neprijetno realnostjo, ne reagirajo ustrezno. Brezbržnost, hladnost in egoizem se skrivajo pod površjem njihovih prefinjenih intelektualnih razprav. Zdi se, da iz tega eksistencialnega stanja ni izhoda.

Nina Furlan

Predstava: Spopad generacij

Konec oktobra se je v Kranju že skoraj tradicionalno odvil Spopad generacij. V težko pričakovanem dvodnevem impro dogodku sta se spopadli starejša in mlajša generacija kranjskih improvizatorjev. Tako kot lansko leto so oba večera otvorili bejbizatorji – večinoma srednješolski improvizatorji, ki so nam dali vedeti, da se za prihodnost kranjske impro scene res ni treba bati. Čeprav šele začenjajo svoje improvizatorsko udejstvovanje, so postregli z dobro mero duhovitih prizorov.

Glavni del letošnjega Spopada pa je potekal nekoliko drugače, kot smo bili vajeni zadnja leta. Nov pristop borbe med improvizatorsko mladino in starino smo spremljali prvi večer, ko sta se tričlanski ekipi pomerili v kombinaciji znanja in improvizacije. Najprej so improvizatorji namreč tekmovali v kvizu, vsaka rubrika kviza pa je navdihovala nadaljnje impro prizore. Tako smo videli prizore s športno, zgodovinsko, književno, glasbeno in še mnogokatero vsebino. Spopad je spet dihal v prijetnem duhu prijateljske tekmovalnosti, saj so bili tako kviz, kot tudi odigrani prizori, točkovani. Že prvi prizori so nam dali vedeti, da nas čaka izredno sproščen in zabaven večer in res se je smeh po nabito polnem stolpu Škrlovec razlegal dobro uro in pol. Ob koncu prvega večera, ki ga je povezoval »kvizmaster« Dino Kapetanovič, so starci vodili za 0,8

točke, kar je dalo vedeti, da bo sobotni boj za naslov velikega zmagovalca spopada izredno napet.

Drugi večer sta se obe postavi rahlo prevetrili. V zasedbi starcev je Vida Sodnika nadomestil Rok Bohinc, ki si je mesto v izkušenejši ekipi delil z Matjažem Peklajem in kranjskim gimnazijcem dobro poznanim Mihaelom Šorlijem. V ekipi mladcev so nastopali Nejc Šmit, Rok Škrlep in Tara Česnik, katero je drugi večer nadomestil. Finalni večer je potekal kot klasična impro tekma. Nabito polna dvorana, odlični predlogi, izjemni prizori, ogromno smeha, zadovoljna publika. In kljub temu da so s pičlo razliko v številu točk na koncu zmagali mladci, je bilo med nastopajočimi čutiti medgeneracijsko složnost in povezanost.

Eva Flajnik

Knjiga: Daniel Kahneman: Razmišljanje, hitro in počasno

Knjiga je ena izmed najbolj odmevnih del s področja psihologije in vedenjske ekonomije. Avtor je priznan psiholog in dobitnik Nobelove nagrade za ekonomijo za raziskave s področja vedenjske ekonomije. Je prvi, ki je v ekonomijo vpeljal psihološke in eksperimentalne metode raziskovanja, še posebej se je posvečal procesom odločanja v pogojih negotovosti.

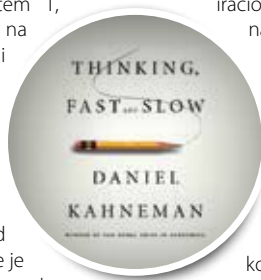
V delu *Razmišljanje, hitro in počasno* se posveča dvema osnovnima načinoma, ki zaznamujeta človekovo odločanje. Prvi način, ki ga Kahneman poimenuje sistem 1, predstavlja hitro in intuitivno razmišljanje, na katerega zelo močno vplivajo tudi čustva, drugi način (sistem 2) pa je počasnejši, saj temelji na razmisleku in logiki. Predstavi tudi dva jaza, ki sobivata v ljudeh: prvi, doživljajski jaz, živi v sedanjosti, drugi pa temelji na spominih. Pri naših prihodnjih odločitvah prav drugi jaz igra močno vlogo; pri naši odločitvi, ali želimo določeno izkušnjo ponoviti, je največ odvisno od tega, kako je se končala naša prejšnja izkušnja. Če je torej »konec dober«, obstaja torej večja verjetnost, da bomo na izkušnjo gledali v luči »... vse dobro«.

Predstavljenih je veliko praktičnih primerov, preko katerih bralec lahko bolje spozna svoj način razmišljanja. Zave se lahko, kako

se ljudje na splošno zanašamo na intuicijo in lasten občutek glede nekega vprašanja; kdaj ravnamo racionalno in kdaj iracionalno, kdaj na nas vplivajo naši predsodki in kako nas lahko zavedejo v hitre in napačne odločitve, ki se jim s počasnim razmišljanjem lahko izognemo.

Avtor se v največji meri posveča vplivom na ekonomske odločitve, ki smo jim priča v vsakdanjem življenju.

Delo je sicer namenjeno širokemu krogu bralcev in je temu primerno napisano v prijetnem poljudnoznanstvenem jeziku, avtor pa na zanimiv in jasn način predstavi tudi prejšnje kompleksne teoretske koncepte. Knjigo sem sicer brala v angleščini (*Thinking, Fast and Slow*), slovenski prevod pa je sicer izšel pri založbi Bukla.

Lucija Perne

Film: Preboj

Oktober je v naše kinematografe prišel nov slovenski film s partizansko tematiko režiserja Dejana Baboska. Zasnovan je po knjigi *Past na Menini planini*, avtorja Franca Severja Frante, partizanskega komandanta, ki je s svojim načrtom za preboj v bitki na Menini planini ob koncu druge svetovne vojne rešil življenja skoraj petstotih soborcev. Film prikazuje pretresljivo bitko sredi trde zime in nosi pomembno sporočilo o tem, kako lahko s tovarštvom dosežemo marsikaj.

Priznam, sama sem ga šla gledat zaradi Domna Valiča, ki je v glavni vlogi, a me je pretresljiva zgodba ganila. Komandant Franta je bil pri komaj 22-ih letih odgovoren za življenja toliko ljudi v na videz brezizhodni situaciji, ko jih je obklopi 12.000 SS-ovcev sredi trde zime, brez hrane in orožja. Ohranil je trezno glavo in s pomočjo ostalih komandantov po težki bitki z mnogimi žrtvami rešil svoje borce izven obroča Nemcev.

Filmu se s tehničnega vidika pozna pomankanje sredstev, saj je bojevanje prikazano precej nerealistično. Nemci so oblečeni v bele plastične vrečke, čreva kar brizgajo po snegu, bojevanje je odigrano zelo na prvo žogo. Glavni igralci so dobri, najbolj mi je bil vseh Rok Vihar v vlogi nemškega oficirja, ki je bil s svojo nemščino zelo prepričljiv in si ga takoj zasvoščil, ko je ukazal poboj vseh umazanih banditov, po nemškem neuspehu pa se mu smejal,

ko je besnil nad tem, kako najboljši nemški vojaki ne morejo pobiti teh umazanih Slovencev. Glavni partizanski borci (Domen Valič, Jernej Gašperlin, Ana Špiš, Lovro Zafred) so dobro prikazali vojno vzdušje in čustva. Statisti pa so bili po mojem mnenju izbrani rahlo površno, saj so bili vojaki preveč debeli in zadovoljni, glede na to, da naj bi se bitka dogajala ob koncu vojne. Najbolj mi je bil vseh zaključek, kjer so svojo zgodbo povedali resnični ljudje, ki so se borili v bitki in navdihnil ta film, vključno s skoraj 96-letnim Frantom.

Film je financirala Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, katere namen je bil prikazati to epopejo partizanstva in mladim predstaviti zgodovino in tematiko NOB. Film priporočam vsem, ki bi se radi kaj več naučili o naši vojni zgodovini, in jih ne moti tehnično slabo narejen film.

Ajda Krišelj

Album: Le Serpentine – Pobarvanka

»Si črnobel, jaz te pobarvam.« Drugi studijski album kranjske skupine Le Serpentine je izšel letošnjega oktobra. Gre za svojevrsten splet različnih glasbenih žanrov, skozi katere petčlanska zasedba predstavlja idejo barvite pozitivne v našem, vse bolj črno-belem svetu. Na albumu predstavljajo enajst avtorskih skladb, ki so nastajale od leta 2017 dalje in so vse napisane v slovenskem jeziku. Sedem jih je v ušesa poslušalcev priplavalo že pred uradnim izidom albuma, dostopne so bile prek Youtuba in valov radijskih postaj. Barvite melodije so naletele na dober odziv, saj so bile kar štiri skladbe (*Le naprej*, *Zadeta od interneta*, *Črnobel* in *Vrtiljak*) na Valu 202 izbrane za popevko tedna.

Nobenega dvoma ni, da Le Serpentine več pozornosti posvečajo melodiji kot besedilu. Melodija je tudi tista, ki v procesu ustvarjanja nastane prva. Oblikujejo jo Žiga Jokić na kitari in Grga Jokić na basu, Matej Naglič na klaviaturah in harmoniki ter Anže Kern na bobnih. Besedilo dodajo kasneje, ko je melodija popolnoma dodelana in izpiljena. Pevka Tjaša Teropiš z melodičnim vokalom skladbo poveže v celoto. Vokal je namenoma zapakiran malce tišje in odmevajoče, saj se tako zlije z ostalimi inštrumenti.

Čeprav je dodano na koncu in bi ga lahko označili kot precej skromno, je prav to kratko besedilo sporočilni del pesmi. Napisano je v slovenščini, kar je vsekakor nekaj posebnega in svoje hvale vredno. Vse skladbe

albuma so prežete z idejo, da če na enoličnost sveta okrog nas pogledamo skozi barvita očala, le ni vse tako pusto in dolgočasno. Enostavne, svetle in malce zasanjane melodije hitrih ritmov se tako sestavijo v ušesu zelo prijetno muziko.

Le Serpentine vse delajo sami. Sami napišejo melodijo, jo povežejo z besedilom, v domačem studiu svoje ustvarjanje sami posnamejo, sami si zamislijo in zmontirajo videospote. V tem načinu dela lahko po eni strani zaznamo gorenjsko kri, po drugi pa neomajno predanost svojemu delu in predan trud za kvaliteto.

Eva Flajnik

Serija: Narcos

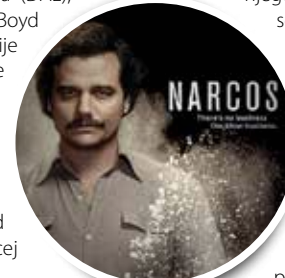
Narcos je Netflixova serija o kolumbijskem kralju kokaina Pablu Escobarju. Njegov vzpon in padec si je mogoče ogledati v prvih dveh sezonah, ki sta izšli leta 2015 in 2016, tretja sezona, ki je male zaslone ugledala predlani, pa se posveča dogajanju na kolumbijski narkosceni po Escobarjevem padcu.

Pabla Escobarja, vodjo mamilarskega kartela Medellin, je upodobil Wagner Moura, nasproti pa sta mu stala ameriška agenta Zveznega urada za boj proti drogama (DAE), Steve Murphy in Javier Peña, ki sta ju zaigrala Boyd Holbrook in Pedro Pascal. Želja ustvarjalcev serije je bila, da ne ustvarijo še ene cenene akcijske drame, ampak čim bolj prepričljivo zgodbo. V ta namen je bil doberšen del serije dejansko posnet v Kolumbiji, prav tako pa so se v sicer angleški seriji poslužili španskih dialogov z angleškimi podnapisi. Slednje je bilo verjetno všečno angleško govorečim gledalcem, med tem ko je bilo ostalim, oziroma vsaj meni, precej moteče.

Serija se skozi vse tri sezone odvija zelo hitro. Prva sezona se začne z Escobarjevimi manjšimi kriminalnimi dejanji, predvsem tihotapstvom elektronike in ustanovitvijo kartela Medellin v 70-ih letih. Po uveljavitvi kartela je Escobar

začel delovati kot politik in najprej postal ljubljenec ljudstva, ki pa se mu je sčasoma zameril, predvsem zaradi nasilja njegovega kartela. Temu sledi njegov padec v 2. sezoni, ko se v njegov pregon vmeša tudi CIA, hkrati pa se Escobarjev kartel zaplete v vojno s konkurenčnim kartelom Cali. Druga sezona se konča z Escobarjevo smrtjo v streljanju z vladnimi silami leta 1992. V tretji sezoni se vsa zgodba ponovi, le da tokrat Escobarja zamenjajo člani kartela Cali.

Serija je polna akcije in prikazuje nemoč oblasti ob soočanju z naraščajočim kriminalom ter vpletenost mamilarskih mogodcev v vse pore lokalne politike. Hkrati pa uspešno prikazuje večplastne spletke v nasilnem sistemu, kjer se izdaja kaznuje s smrtjo, v resnici pa nihče ne more zares zaupati nikomur.

Vid Primožič

Orehek odhaja izpred Gimnazije Kranj

Vsakdo, ki je kdaj že obiskal mesto Kranj, je zagotovo že opazil kremšniti podobno stavbo, v kateri domuje Gimnazija Kranj. V tej gimnaziji se že leta kafilijo ostri umi mladih gimnazijcev, ki vsakodnevno gulijo šolske klopi in napenjajo svoje možganske celice. Možganska dejavnost seveda terja svoj davek in tako je odmor za malico obvezen del vsakega šolskega dne. Zaradi svoje pozicije skoraj v centru Kranja je izbire, kako porabiti uro, namenjeno malici, veliko. Nekateri se odločijo za menzo v kleti gimnazije, ostali pa odidejo jest ven, k drugim ponudnikom prehrane.

Če ste se v času malice kdaj potikali v okolici gimnazije, ste zagotovo opazili, kam zahaja večji delež dijakov, ki se odloči za malico zunaj. Dolga vrsta pred blagajno Pekarstva Orehek nedvoumno nakazuje »zmagovalca«. Pekarstvo Orehek ali zgolj Orehek, kot mu tudi pravijo, je zaradi svoje lege ena izmed najbolj priljubljenih destinacij za malice dijakov. Njegova lega, zgolj dva prehoda za pešce stran, je idealna za hitro malico v obliki sirove štručke ali sendviča, saj je malico potrebno porabiti še za druge pomembne stvari, kot je na primer prepisovanje domače naloge. Gimnazijo Kranj, oziroma bolje rečeno dijake, ki jo obiskujejo, je pred kratkim pretresla novica, da se Orehek domnevno poslavlja s te lokacije.

Gimnazijo Kranj, oziroma bolje rečeno dijake, ki jo obiskujejo, je pred kratkim pretresla novica, da se Orehek domnevno poslavlja s te lokacije.

Kljub velikemu prometu se je vodstvo odločilo, da se Orehek na tej lokaciji ukine in premakne na do sedaj še neznano lokacijo. Prostore naj bi že kupili njihovi sedanji sosedje, ki ponujajo odkup zlata in napovedujejo širjenje svoje poslovalnice v sosednje prostore. Vsi uporabniki, predvsem dijaki, so se burno odzvali na zaprtje Orehka, saj ob vsakodnevnih dolgih vrstah ne vidijo razloga za zaprtje. Vodstvo Pekarstva Orehek miri strasti z argumentom, da v neposredni bližini ostaja odprt manjši Orehek, ki bo po zaprtju »večjega brata« razširil svojo ponudbo. Dijaki kljub vsemu temu ne skrivajo ogorčenja in napovedujejo pritožbe, v skrajnem primeru celo gladovno stavko. Pravijo, da jim ne smejo vzeti najbolj popularnega ponudnika hrane, saj so se nanj tekom dijaških let nerazdružno navezali. Ostali ponudniki hrane si že manejo roke nad potencialnim povečanjem prometa.

Dijaki se kljub vsemu ne dajo in so za pomoč že zaprosili vodstvo Gimnazije Kranj. Gimnazija je tako že navezala stik z občino Kranj in vodstvom Pekarstva Orehek, ki bodo skupaj poskušali doseči kompromis in obstanek Orehka

nasproti Gimnazije. V dialog se vključuje tudi Gold store, ki je domnevno že sklenil pogodbo o nakupu prostorov Orehka. Le-ta poizkuša ustaviti pogajanje o obstanku Orehka z obljubami, da bo v novi poslovalnici mogoče ob prodaji zlata tudi kupiti francoske rogljičke. Kljub tej mamljivi ponudbi pa se tehnična nagiba proti obstanku Orehka na tej lokaciji. Zaradi intenzivnih pogajanj in trenutne negotovosti so svoje mnenje za naše strani povedali marsikateri dijaki in tudi drugi uporabniki. Če strnimo njihova mnenja jim je enotno to, da svet brez pogrehtih sirovih štručk nikoli ne bo več tak, kot je bil. Prav tako so razočarane starejše občanke, ki so bodo morale v primeru črnega scenarija po jutranji kruh odpraviti v katero izmed bolj oddaljenih pekarn, kar zagotovo ne bo prispevalo k izboljšanju njihovega počutja. V tem trenutku težko napovemo, kakšen bo končni razplet te zgodbe, vendar držimo z dijaki Gimnazije Kranj in njihovim bojem, saj je večina piscev Zapika nekoč obiskovala prav to Gimnazijo in prav ta Orehek, in še kako dobro razumemo njihovo razburjenje. O nadaljnjem razpletu te sage vas bomo obveščali po najboljših močeh.

Martina
 Pexels

Nagradna križanka

Geslo prejšnje križanke je bilo – **barve jeseni**. S pravilnim odgovorom sta si nagradi priborili **Aja Peharc** in **Lea Drejta**. Nagradenki bosta nagradi prejela po pošti. Rešitev tokratne križanke nam sporočite na www.zapik.si, najkasneje **do 20. decembra**.

	SESTAVILA MATEJA	SLABOKRVEN ČLOVEK	PLEMENSKO ZNAMENJE	OTOK ČAROVNICE KIRKE	ZAPIK	PRVOTNA OSNOVNA BESEDA	ELIZABETA (KRAJŠE)	GOROVJE V ITALIJI	SLANO JEZERO V TIBETU
	STARI OČE, DED				VNEMA, ZANOS				
	NAJVEČJI PTIČ TEKAČ				ULITA TISK ČRKA ŠPORTNIK, KI GOJI TEK				
	DRŽAVNI SOCIALIZEM								
	MARKO ELSNER			REKANA ŠVEDSKEM					HIŠNI BOG PRI RIMLIJANIH
	ATMOSFERA			LOVSKI PES ZA SRNE					
							IGOR LUKŠIČ		
							MESTO V SLOVENIJI		
ZAPIK	ČRNI HRAST, TROPŠKO DREVO	OBRAZ ZA TALJENJE	KRATEK POŽIREK DOLGOREPA PAPIGA		ZGODNJE VINO ANGL. PEVEC BILLY				
DEL KOLE- SARSKE DIRKE					PALEC, COLA UMETNIŠKO DELO		HITER TEK KDOR VLADA		
MORSKA ŠČUKA							VILRESNIK POKRAJINA V VIETNAMU	ANGEL PODOBEN KERUBINU	TINA MAZE
ZNAMKA SMUČI				STROKOVNAK ZAMORALO PTICA UJEDA					
NINA IVANIČ			AM. PEVEC BILLY PRED- DVERJE			ZAČASNA UPO- RABA ČESA NEPRUJET- NOST, TEŽAVA			
ODISEJEVO OČE V GRŠKI MITOLOGIJ					MESTO V DALMACIJI TELIČEK				VULKAN NA V. OBALI SICILIE
STAR SLOVAN			UGANKA SL. PESNICA ŠKERL					1. IN 2. SAMO- GLASNIK TURŠKI VELIKAŠ	
URADEN RAZPIS ZA PREGON KRIMINALCA						VELIK GUMI- JAST ČOLN ANTON NANUT			
KSLINA				OSKRBA BOLNIKA			IRSKI BRNOVEC		
BREPREPRAVNA MNOŽICA				AFRIŠKA JEZIKOVNA IN PLEMENSKA SKUPINA			ŽENSKO IME		

Oven

Po nerodnem začetku šolskega leta ste končno ujeli ritem jutranjega teka na avtobus in polnočnega pisanja domačih nalog. Dodobra ste že spoznali vse šibke točke profesorjev, tako da bo decembrska sezona lova na ocene lahko tekla kot po maslu. Pred koncem tega desetletja morate nujno urediti svoje brke, saj s svojim izgledom strašite kransjske veljake in siromake. Zvezde vam svetujejo najnovejšo linijo voskov za brke Filipa Flisarja, ki vam bo pomagala tudi pri pripravi na novo smučarsko sezono.

Rak

Zvezde vam v prihodnjih mesecih napovedujejo vznemirljive čase. Vaše ljubezensko življenje bo v polnem razmahu, v šoli in/ali službi boste blesteli, vaši najbližji pa bodo kar tekmovali za vašo pozornost. Na žalost vam to obsedno stanje lahko kaj kmalu začne presedati, zato boste konec novembra verjetno na vrat na nos kupili letalsko karto in za par tednov izginili iz domovine. Kdo ve, kje se lahko znajdete v novem desetletju, izbrana destinacija pa lahko resnično vpliva na nadaljnji potek vašega življenja ...

Tehnica

Zadnje čase ste zelo labilni. Vsaka še tako nepomembna odločitev ali izziv vas vrže iz tira. Vzemite se vendar že v roke in poskrbite zase in za svojo prihodnost. Glede na to, da težko sprejemate odločitve, je pred vami zelo neprijetna naloga, saj lahko proti koncu novembra pričakujete situacijo, ki vas bo postavila v razpotje. Kako boste živeli v prihodnjem desetletju je močno odvisno od tega, kako se boste odločili ravnati. Pravo pot vam lahko pomaga izbrati oseba, ki ji najbolj zaupate.

Kozorog

Zvezde vam v prihodnjem obdobju kažejo svetlo pot. Zdravje, ljubezen in vsesplošna sreča vas bodo spremljali v prazničnih mesecih, tako da vas niti gneča na cesti, prva poledica ali prisiljena prijaznost prodajalcev v trgovinah ne bodo pretirano motili. Pazite le, da ne izgubite obesa za ključke, ki vam ga je podarila ljubljena oseba, saj vam v nasprotnem primeru sreča kaj hitro lahko obrne hrbet. Pred novim desetletjem nujno obnovite zalogo toaletnega papirja, saj vas pomanjkanje le-tega lahko spravi v precej neprijetno situacijo.

Bik

Kljub temu da ste poleti dobro ohranjali svojo kondicijo in vsekakor dosegli željeni »beachbody«, naj vas vsehki na instagramu ne zavedajo v poležavanje v hladnejših mesecih. Še pred prvim snegom iz garaže izbrskajte smučarsko opremo, drsalke in sani ter jih očistite in namažite, saj se s tem lahko izognete neprijetni poškodbi, ki se vam obeta sredi decembra. Pred koncem tega desetletja pa pomislite tudi na domači kamin in pokličite dimnikarja. Baje so kazni za nepravilno vzdrževanje ogrevalnega sistema precej visoke!

Lev

Blizu se vam najbolj osovražen čas – čas nenehnega zvoka kragulčkov v zraku in zljajanih božičnih napevov, ki se razlegajo iz zvočnikov v nakupovalnih središčih. Za vašo občutljiva ušesa, ki so navajena le (po vašem mnenju) vrhunskih glasbenih umetnin, praznični čas predstavlja najhujšo nočno moro. Zato ne čakajte predlogo in še pred koncem desetletja investirajte v najboljše slušalke za izničevanje hrupa. Le-te vam sicer zagotavljajo mirne živce pri nakupovanju prazničnih daril, ne pa tudi varnosti v prometu, zato poskrbite, da jih pospravite, preden se usedete na mestno kolo!

Škorpion

November je vaš mesec. Poleg tega, da se vam obeta zelo produktivno in navdse uspešno obdobje, boste konec meseca dobili tudi novega prijatelja! Zvezde sicer niso enotne v tem, koliko nog naj bi ta prijatelj imel, zato vam pred koncem tega desetletja priporočamo, da si za vsak slučaj nabavite večje količine mačke hrane in raje ne obešajte novih zaves. Pri urejanju stanovanja pa imejte v mislih tudi ostale družinske člane in njihovo potrpežljivost, saj v najslabšem primeru lahko vse skupaj pripelje do hudih sporov in razdedinjenja.

Vodnar

Ob koncu tega leta vam bo misli (ne pa nujno tudi žepe) polnil denar. Čeprav ste v preteklem obdobju nabrali kar nekaj cekinov, nas gorenjska modrost uči: Ne dat zan'ga, če ni treba! Držite se tega vodila in v prihodnjem desetletju se boste lahko pohvalili z novim avtomobilom. No ja, mogoče ne ravno novim, ampak važno je, da se pelje. Dejstvo je, da boste denar, ki ste ga prišparali, ko ste se uspešno izogibali naročanju rund prijateljem, še krvavo potrebovali.

Dvojčka

Pred vami so turbni meseci, polni skrbi, slabe volje in stresa. November se vam bo vlekel kot ljubljanska megla, prav nasprotno pa vas bo čas decembra kar povozil. Ne ukvarjajte se preveč z mnenji in občutki drugih, temveč se raje posvetite samim sebi in poskrbite, da čimbolj gladko prebrodite krizno obdobje. Konec tega desetletja namenite samorefleksiji in retrospektivi svojega življenja. Mogoče vas prime napisati kroniko rodne kraja ali pa začnete zbirati material za svojo avtobiografijo.

Devica

V mesecih, ki prihajajo, bo vaša največja skrb ohranjanje mladostnega videza. Iz neznanega razloga vam bo retrogradni Merkur pokazal popačeno sliko v ogledalu in zavedali se boste, da se z vsakim dnem neizogibno starate. Svetujemo vam, da se pred nakupom face-lifting kremic in prekrivalnih pudrov posvetujete s svojim dermatologom ali vsaj s sosedovo ženo, ki je zagotovo preizkusila že vse. Če v novo desetletje že ne boste stopili mlajši, pa bo vsaj vaš puder v odtenu vaših polti.

Strelec

Niste ravno najbolj organiziran tip človeka. Vaš »to-do list« postaja vse daljši, saj namesto da bi črtali stvari iz seznama, raje gledate Netflix. Zato vam svetujemo, da pred koncem desetletja poskusite skrajšati seznam stvari, ki jih morate opraviti, tako, da se nehatе švercati na prijateljevem Netflix računu in ga prosite, naj spremeni geslo. Verjetno boste občutili manjšo abstinenco krizo, ki pa vas bo do novega leta že minila. Pa saj bo šlo!

Ribi

Najbrž se trenutno počutite, kot da imate namesto možganov spužvo, kar pa ni presenetljivo, glede na to, koliko časa in energije porabite za trpanje podatkov v že tako prenatrpano glavo. Najraje bi vse skupaj spustili iz rok in pobegnili na jug. Pred novim desetletjem vam torej svetujemo, da izkoristite tisti kupon za 20 % popust pri Flixbusu in se za kakšen vikend odpeljete stran od rutine, ali pa samo k sorodnikom na kosilo. Dobra domača pečenka in govejca juhica pozdravita marsikatero težavo!

Koala Voice & MRFY

7. december, KluBar

od 5 € naprej

Zlatko in lokalni raperji

7. december, Glavni trg

Brezplačno

Mia Žnidarič

12. december, Glavni trg

Brezplačno

Ritem mladosti

13. december, Stožice

od 11,9 € naprej

Niet

14. december, KluBar

od 10 € naprej

Joške vn – večer slovenske glasbe

20. december, KluBar

od 33 € naprej

The Strings, večer rock hitov

21. december, KluBar

od 33 € naprej

Severina

21. december, Stožice

od 19,9 € naprej

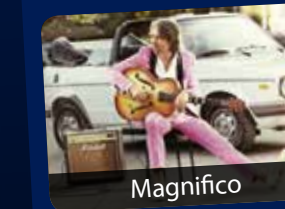
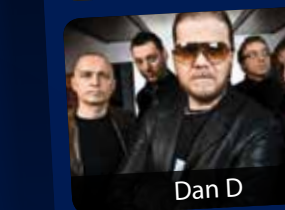
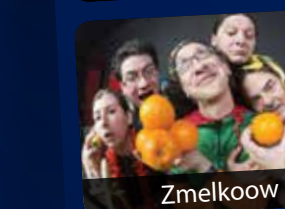
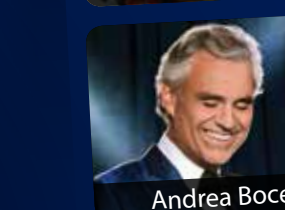
Trash Machine w/ Bepop

21. december, Bazen Kranj

od 5 € naprej

Bazenova techno polnočnica

24. december, Bazen Kranj

Niet**Severina****Magnifico****Jan Plestenjak****Dan D****Zmelkoow****Andrea Bocelli****Magnifico**

25. december, Stožice

od 33 € naprej

Help! A Beatles Tribute

25. december, Glavni trg

Brezplačno

Jan Plestenjak

27. december, Glavni trg

Brezplačno

Smetnaki

27. december, Kavka bar

Brezplačno

Made in Yugoslavia

28. december, KluBar

Dan D

30. december, Glavni trg

Brezplačno

Zmelkoow

18. januar, Bazen Kranj

Kmalu v prodaji

Maluma

1. marec, Stožice

od 45 € naprej

Lola Marsh

5. marec, Kino Šiška

od 12 € naprej

Andrea Bocelli

7. marec, Stožice

od 39 € naprej

RAZPIS

MLADE MAMICE

za vse mamice in očije
s statusom študenta
ali dijaka

KLUB ŠTUDENTOV
KRANJ

obdarovanje
z Božičkom

otroška
predstava

aktivnosti
za mamice
in očke

zaključna
prireditev

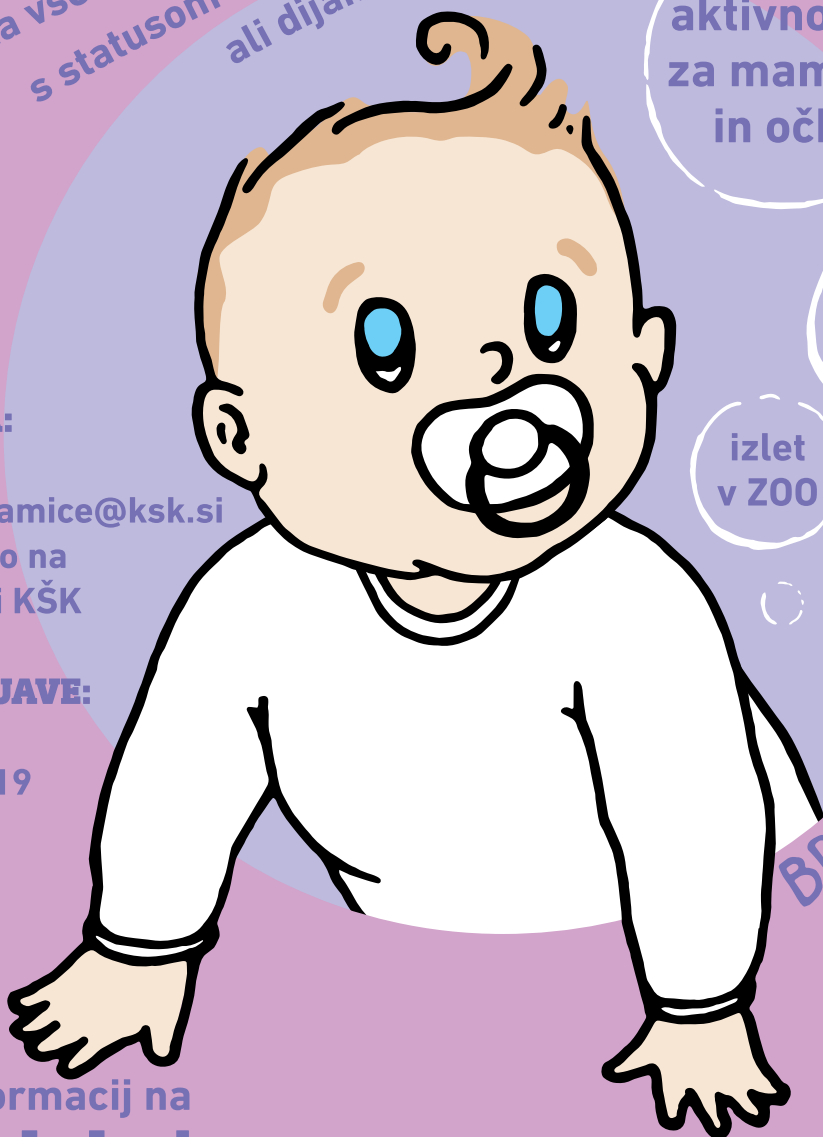
izlet
v ZOO

PRIJAVA:

na mail
mlade.mamice@ksk.si
ali osebno na
Info točki KŠK

ROK PRIJAVE:

do petka,
6. 12. 2019

BREZPLAČNO

Več informacij na
www.ksk.si

ŠKIS
Zveza študentskih klubov Slovenije